



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Lesní mateřské školy

a jejich vliv na vývoj předškolních dětí

**Forest nursery schools and their influence on the
development of preschool children**

Vypracovala: Kristýna Korbová

Vedoucí práce: Ing. Lenka Smržová

České Budějovice 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 28. března 2014

Kristýna Korbová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní Ing. Lence Smržové za trpělivé a laskavé vedení, které mi poskytovala při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala občanskému sdružení Doma v lese a občanskému sdružení Hvozdík za možnost navštívit je a shlédnou jejich denní program.

Také děkuji za podporu celé své rodině.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá lesními mateřskými školami a jejich vlivem na vývoj dětí předškolního věku. Teoretická část se zabývá pojmy, které se vztahují k lesním mateřským školám. Dále je uvedeno několik oblastí vývoje dítěte, ve kterých lze zaznamenat vliv přírodního prostředí. Praktická část obsahuje výsledky kvantitativního výzkumu. Kde bylo zvoleno dotazníkové šetření. Respondenti byli učitelé ze standardních mateřských škol a učitelé z lesních mateřských škol. Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou rozdíly mezi lesními mateřskými školami a standardními mateřskými školami. Dále pak, existuje-li souvislost mezi typem mateřské školy a jejím vlivem na vývoj dítěte.

KLÍČOVÁ SLOVA:

lesní mateřská škola, předškolní období, zážitková pedagogika, legislativa LMŠ

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with forest nursery schools and their influence on the development of preschool children. The theoretical part deals with concepts related to forest nursery schools. There are mentioned a few spheres of the child development where you can experience the influence of the natural environment. The practical part includes the results of quantitative research based on questionnaire survey. Respondents were the teachers of standard nursery schools and those of forest nurseries. The aim of the thesis was finding out the differences between forest nursery schools and standard (classic) kindergartens. Furthermore, it tries to determine if there is a correlation between the type of kindergarten and its impact on child development.

KEYWORDS:

Forest Kindergarten/Nursery School, Pre-School Period, Experiential Education, Legislation of Forest Kindergarten

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	10
1.1 Předškolní období 3 – 6 let a jeho důležitost	10
1.2 Lesní mateřské školy a RVP.....	11
1.3 Zážitková pedagogika	13
1.4 Definice lesních mateřských škol	14
1.4.1 Co si pod pojmem lesní mateřská škola představit?	14
1.4.2 Hlavní přínosy a cíle LMŠ	16
1.4.3 Jaká je hlavní myšlenka LMŠ?	17
1.5 Typy lesních mateřských škol.....	17
1.5.1 Samostatná lesní mateřská škola	17
1.5.2 Lesní třída při mateřské škole.....	18
1.6 Historie lesních mateřských škol.....	18
1.7 Lesní mateřské školy v zahraničí	19
1.7.1 Švédsko a Dánsko	19
1.7.2 Německo.....	19
1.7.3 Velká Británie.....	20
1.8 Lesní mateřské školy v České republice	20
1.9 Právní stránka lesních mateřských škol.....	21
1.9.1 Samostatné LMŠ a legislativa	21
1.9.2 Financování LMŠ.....	22
1.9.3 Aktuálně.....	22
1.9.4 Počet pedagogů v LMŠ	22

1.10 Zázemí, stravování, hygiena, vybavení dětí, pravidla bezpečnosti při pobytu v přírodě.....	23
1.10.1 Zázemí.....	23
1.10.2 Stravování	24
1.10.3 Hygiena	24
1.10.4 Vybavení dětí	25
1.10.5 Pravidla bezpečnosti při pobytu v přírodě	26
1.11 Vliv lesních mateřských škol na vývoj dětí	27
1.11.1 Výzkumy na území ČR.....	27
1.11.2 Výzkumy v zahraničí	28
1.12 Školní připravenost dětí z lesních mateřských škol	29
2 CÍL PRÁCE A PŘEDPOKLADY	31
2.1 Cíl práce.....	31
2.2 Předpoklady výzkumného šetření.....	31
2.2.1 První dotazník	31
2.2.2 Druhý dotazník.....	31
3 METODIKA.....	32
3.1.1 Metody výzkumného šetření.....	32
3.1.2 Výzkumný vzorek.....	32
3.2 Výsledky	33
3.2.1 Vyhodnocení prvního dotazníku.....	33
3.2.2 Vyhodnocení druhého dotazníku	52
3.3 Závěry dotazníkového šetření.....	58
3.3.1 První dotazník	58
3.3.2 Druhý dotazník.....	60

3.4 Srovnání průběhu dne lesní MŠ a standardní MŠ.....	61
3.4.1 Lesní mateřské školy.....	61
3.4.2 Standardní mateřské školy	64
3.4.3 Srovnání.....	66
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

V poslední době se mnohem častěji objevuje téma odcizení člověka přírodě, kterou v dnešní společnosti často nahrazuje konzumní životní styl. Výlety a procházky do přírody jsou zaměňovány za dlouhé „procházky“ po nákupních centrech, hraním počítačových her nebo sledováním televize.

Ovšem při hlubším zamyšlení, musí každý z nás uznat, že příroda je a bude nedílnou součástí našich životů.

Vždyť právě příroda nám dává tolik životu potřebných věcí, o nichž mnoho dospělých a tím pádem i dětí leckdy nemá ani sebemenší ponětí. Je velice těžké vysvětlit dětem, které nikdy neviděly krávu, že mléko se nevyrábí v supermarketu, že plodiny, z kterých se následně vyrábí pečivo, nebo které najdou každý den na talíři, musel někdo vypěstovat, sklídit a zpracovat.

Tomu všemu lze ovšem zabránit, pokud necháme děti, aby se dívaly, kladly otázky a měly možnost konfrontace s pro ně přijatelným vysvětlením. Můžeme toho dosáhnout pouze tím, že dětem ukážeme svět takový, jaký opravdu je. Podle mě je právě toto smyslem Lesních mateřských škol, alternativní formy předškolního vzdělávání. Vždyť z lůna přírody jsme jako lidé povstali a nyní nastává čas se do náruče naší matky opět navrátit. Pokud dětem dopřejeme přírodu poznat, pochopit a svým způsobem s ní splynout, naučí se ji potom ctít, milovat a chránit.

Já osobně mám přírodu a vše s ní spojené ráda, proto mě tato problematika již při prvním setkání velmi zaujala a inspirovala k napsání této práce.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Motto: *„Život je cesta. Na její konec člověk dojde krok za krokem. A jestliže každý z nich je nádherný, jestliže je každý krok kouzelný, pak bude takový i život... Nic ať vám neujde. Nedívejte se nad ostatní lidi. Dívejte se jim do očí. Neříkejte nic ‚dětem‘, ale vezměte jejich tváře do dlaní a mluvte ‚s‘ nimi. Neobjímejte tělo, ale osobu. Pocity, podněty, touhy, emoce, nápady, setkání – nic neházejte pod stůl. Jednou přijdete na to, jak byly velké a nenahraditelné.*

Každý den se naučte něco nového o sobě a ostatních.

Každý den se snažte si uvědomovat nádherné věci, které na našem světě jsou. A nenechte se přesvědčit o opaku.

Dívejte se na květiny. Dívejte se na ptáky. Všímejte si vánku... A ze všech těchto zážitků se těšte.“

B. Ferrero (Pelikán, 2004, s. 45)

1.1 Předškolní období 3 – 6 let a jeho důležitost

Podle Vágnerové: *„Předškolní období trvá od 3 přibližně do 6 let. Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není tak samoučelná, umožňuje např. dítěti, aby se uplatnilo a prosadilo ve vrstevnické skupině“* (Vágnerová, 2000, s. 102).

Předškolní období je typickým věkem hry, která je nejčastější a nejpřirozenější činností dítěte v této době. Hra je pro dítě příjemná a poskytuje mu uspokojení. Děti v tomto období také experimentují s různými předměty, ačkoli toto jejich jednání ještě nemá hlubší smysl.

Dále je předškolní období významné pro rozvoj řeči a samostatnosti, pohyblivost a pozornost dítěte se stává trvalejší a aktivnější. Toto období je také významné z hlediska socializace a vnímání autorit, dítě se učí dovednostem a vědomostem, které později uplatní při nástupu do školy (Langmeier et al., 2004).

Jak uvádí Matějček (2005), právě v tomto období života vyspívá dítě po všech stránkách a ty jsou:

- tělesná,
- pohybová,
- intelektová,
- citová,
- společenská.

Dítě je v tomto období velice aktivní a je schopno si opatřit většinu podnětů samo vlastním úsilím a podle svých zájmů.

Průcha a Koťátková (2013, s. 97) zmiňují vývojové zvláštnosti předškolního období a přínos mateřské školy v těchto oblastech:

- rozumové,
- osobnostní a sociální,
- esteticko-výchovné,
- pohybové a zdravotní,
- přínos hry s vrstevníky.

Navíc ve své knize uvádí důležitost výrazného formování předškolních a školních dětí působením různých činitelů z prostředí, ve kterém žijí (Průcha, Koťátková, 2013, s. 27).

1.2 Lesní mateřské školy a RVP

Stejně jako ostatní formy předškolního vzdělávání je i tato alternativa v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (RVP PV), který byl vydán v roce 2004 Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou uvedeny cíle předškolního vzdělávání, kterými jsou, doplnění rodinné výchovy a zajištění podnětného prostředí, které vede k aktivnímu rozvoji a učení dítěte.

Předškolní vzdělávání má za úkol obohacovat denní program dítěte, poskytovat mu odbornou péči a usnadňovat dítěti jeho životní i vzdělávací cestu a vytvářet dobré předpoklady pro následné vzdělávání.

Specifika předškolního vzdělávání, metody a formy práce. Cituji: „*Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny*“ (RVP PV, 2004, s. 8).

Takový způsob pojetí vzdělávání umožňuje vzdělávat děti věkově rozdílné a děti s rozdílnými schopnostmi.

Jako nejvhodnější metody a formy práce v předškolním věku jsou zde uvedeny tyto:

- „*prožitkové učení,*
- *kooperativní učení hrou a činnostmi,*
- *situační učení,*
- *spontánní sociální učení,*
- *aktivity spontánní i řízené.*“

(RVP PV, 2004 s. 7 – 9)

Jak uvádí Vošahlíková, právě v souladu s RVP si každá mateřská škola od roku 2007 tvoří vlastní školní vzdělávací program (ŠVP). Vypracování ŠVP je pro soukromá předškolní zařízení velmi důležité, slouží učitelům, rodičům, a nově přicházejícím k orientaci. (Vošahlíková, 2012, s. 33). V ŠVP je uveden způsob, kterým jsou v MŠ rozvíjeny **klíčové kompetence** dětí, které jsou tyto:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence činnostní a občanské.

(RVP PV, 2004, s. 12)

Dále jsou v RVP uvedeny okruhy informací, které má obsahovat každý ŠVP:

- „*identifikační údaje o škole,*
- *obecná charakteristika školy,*
- *podmínky vzdělávání,*
- *organizace vzdělávání,*
- *charakteristika vzdělávacího programu,*

- *vzdělávací obsah,*
- *evaluační systém.“*

(RVP PV, 2004, s. 42)

1.3 Zážitková pedagogika

Výchova v lesních mateřských školách probíhá na základě daných situací, spontánních her a přímých zkušeností dětí, proto bych se o tomto tématu chtěla krátce zmínit.

V české zážitkové pedagogice jsou zdůrazňována slova **prožitek**, **zážitek**, **zkušenost**, ta jsou výsledkem plánovaných situací, jimiž jsou nejčastěji různé podoby her.

„Znaky prožitku:

- *nenahraditelnost,*
- *jedinečnost,*
- *individuálnost,*
- *intencionálnost,*
- *nepřenositelnost,*
- *komplexnost.“*

(Hanuš, Chytilová, 2009, s. 12)

Marek Herman (2008, s. 27) uvádí smysl prožitku, dle mého názoru velmi přesně, cituji: *„Tisíci různými způsoby se mohu snažit druhému člověku něco sdělit, ale jeho vlastní prožitek znamená naprosto jinou kvalitu poznání. Jiný svět.“*

Podle Hermana bychom měli zařídit okolnosti ve výchově tak, aby pokud možno mohly děti co nejvíce věcí prožít samy na vlastní kůži, protože právě tato zkušenost je nepřenosná. To znamená, že bychom měli nechat děti objevovat, nechat je prožít, že se jim něco podaří nebo naopak že něco může být těžké a také to, že se na některé věci musí čekat. (Herman, 2008, s. 28 – 29)

Například Joseph Cornell (2013) využívá při pobytu s dětmi v přírodě systém **plynulého učení** (flow learning), které má tyto čtyři fáze:

- 1) fáze probuzení nadšení, bez **nadšení** není smysluplný prožitek možný;

- 2) fáze zaměření **pozornosti**, na tom závisí učení. Je tedy nutné přejít od nadšení k soustředění;
- 3) fáze přímý **prožitek**;
- 4) fáze sdílení **inspirace**, společným prožíváním s ostatními lépe chápeme své vlastní prožitky.

(Cornell, 2013, s. 15 – 16)

Cornell (1979) dále doporučuje takový přístup k dětem při pobytu v přírodě, kterým pedagog nenásilně podporuje právě flow učení a prožitek.

Shrnuje ho takto:

- 1) učte méně, více sdílejte,
- 2) buďte vnímaví,
- 3) udržujte koncentrovanou pozornost dítěte,
- 4) nejdříve se dívejte a prožívejte, mluvte později,
- 5) celý zážitek naplňujte radostí.

Právě tato Cornellova metoda učení, kdy pedagog záměrně navozuje intenzivní prožitky, je díky své jednoduchosti a dlouholetému ověřování v praxi mezi pedagogy lesních mateřských škol velmi využívána (Vošahlíková, 2010, [online]).

1.4 Definice lesních mateřských škol

1.4.1 Co si pod pojmem lesní mateřská škola představit?

Lesní mateřské školy se začaly v České republice objevovat v posledních několika letech, zatím působí v pokusném ověřování MŠMT a provozují je soukromí zřizovatelé. V souvislosti s tím v ČR vznikla a aktivně pracuje Asociace lesních mateřských škol. Tato alternativní koncepce předškolního vzdělávání je inspirována již výše zmíněnou metodikou učení prožitkem podle Josefa Cornella, který je jedním ze zakladatelů environmentální výchovy v USA (Průcha, Koťátková, 2013, s. 125).

Pod pojmem lesní mateřská škola si podle Vošahlíkové můžeme představit toto: „*Lesní mateřskou školu (LMŠ) je možné považovat za alternativní předškolní zařízení.*

Základním znakem LMŠ je, že většina programu probíhá „venku za každého počasí“ v prostředí přírody“ (Vošahlíková, 2012, s. 11).

A toto přirozené prostředí LMŠ je vhodné pro rozvíjení dětské osobnosti. Pokud nastane nepřízeň počasí, bývá často k dispozici vytápěné zázemí (maringotka, týpí, jurta apod.). Ve zmíněném zázemí může také probíhat výuka vázaná na interiér anebo odpolední odpočinek dětí (Lesní mateřské školy, 2007, [online]).

Jančaříková (2010) se ve své publikaci zmiňuje o třech typických znacích lesních mateřských škol, kterými jsou, kladení důrazu na pobyt venku, rozvoj kvalitních přátelských vztahů a na práci s přírodními materiály.

„Základní charakteristiku lesních MŠ lze shrnout následovně:

- 1) Celoroční pobyt venku za každého počasí.
- 2) Není špatné počasí, pouze špatné oblečení.
- 3) Zázemí má charakter příležitostně využívaného vyhřívatelného přístřeší.
- 4) Základní prostředí výchovy je zpravidla v lese.
- 5) Třídu tvoří optimálně 15 dětí a minimálně 2 dospělí.
- 6) Základem pro pobyt s dětmi venku je vzájemná důvěra.
- 7) Dobrá komunikace s komunitou a rodiči je zásadní.
- 8) Východiskem pro vzdělávací program je situace, spontánní hra a přímá zkušenost dětí.“
- 9) Lesní mateřská škola rozvíjí děti všestranně v souladu s platným kurikulem pro předškolní vzdělávání“ (Vošahlíková, 2012, s. 12).

Výhody LMŠ jsou podle Vošahlíkové tyto, nižší zřizovací a provozní náklady, což znamená celkově úspornější provoz. Dále také rozvoj dovedností dětí jejich vlastními silami v přímém kontaktu s přírodou. To je možné díky nižšímu počtu dětí ve skupině a tím, že je vždy doprovázejí dva dospělí (Vošahlíková, 2012, s. 11).

Máchal (2000, s. 57) podporuje tuto myšlenku, ve své knize uvádí: *„Dovednosti a návyky získávané při terénních cvičeních a hrách s přírodovědnou a ekologickou tematikou provozovaných rovnou v přírodě (nebo alespoň v parku) nelze dětem poskytnout při „meotarové“ výuce v interiéru školy.“*

1.4.2 Hlavní přínosy a cíle LMŠ

Přínosy lesních mateřských škol

Mgr. Magdalena Kapuciánová, ředitelka mateřské školy Semínko, k níž patří lesní školka Lesníček v rozhovoru pro časopis Informatorium uvádí jako přínos LMŠ to, že se děti více přiblíží k přírodě, poznají ji a budou ji tedy chtít chránit a považovat za přirozené, že okolo nás příroda je a že by tu také měla zůstat. Zároveň je podle ní pobyt v přírodě přínosný pro zdraví dětí a jejich pohybové schopnosti (Těthalová, 2011).

Cíle lesních mateřských škol

Vošahlíková ve spolupráci s Mgr. Kordulovou uvádí konkrétní pedagogické cíle v knize Ekoškolky a lesní mateřské školy, kterých lze dosáhnout při pravidelném kontaktu dětí s přírodou.

Pedagogické cíle v LMŠ jsou tyto:

- *„Učit se celostně, tzn. všemi rovinami vnímání.*
- *Rozvíjet jemnou a hrubou motoriku prostřednictvím rozmanitých podnětů a možností pohybu v přírodě.*
- *Podpořit smyslové vnímání přímou zkušeností.*
- *Rozvíjet kreativitu a fantazii při využití rozmanitých přírodních prvků.*
- *Podpořit vědomí sounáležitosti mezi dětmi navzájem a se živou a neživou přírodou.*
- *Prožít rytmus změn ročních období a přírodních jevů.*
- *Seznámit se s místem a přírodním prostředím, které je blízké a vytvořit si k němu pozitivní vztah.*
- *Zažít a poznat rostliny a živočichy v jejich původním životním prostředí, poznat různé přírodní ekosystémy.*
- *Umožnit dětem, aby poznaly své tělesné hranice.*
- *Prožít ticho a naučit se být citlivější k mluvenému slovu.*
- *Poznat hodnoty lesního společenství a hodnoty lidské společnosti.“*

(Vošahlíková, 2012, s. 33 – 34)

1.4.3 Jaká je hlavní myšlenka LMŠ?

Les jako takový skrývá pro děti spoustu různých možností. V lesní mateřské škole, která je nejčastěji navštěvována dětmi od tří do šesti let, najdou děti přesně to, co právě potřebují. Díky rozmanitosti přírody je zde možnost vybit si nahromaděnou energii, ať už lezením po stromech, běháním, přelézáním překážek, ale také stálým objevováním nových věcí. Na straně druhé poskytuje les vhodný prostor pro relaxaci, kdy může dítě například pozorovat drobný hmyz, poslouchat zpěv ptáků, nebo jen naslouchat zvukům lesa.

Pedagogové v LMŠ vždy připravují programy související s právě probíhajícím ročním obdobím a s místem na kterém se daný den výuka koná. Velmi často jsou pomůckami pedagogů přírodniny, které se v určité lokalitě běžně vyskytují. Při kreslení do písku děti použijí klacíky namísto tužky, nasbírají kamínky, které slouží jako hudební nástroj nebo jako počítadlo.

Děti mohou využít k poznávání přírody všech smyslů. Mohou se soustředit na vůně, jak voní letní louka, zaposlouchat se jak zpívá který pták. S pomocí učitelů přirozeně nacházejí děti odpovědi na své otázky. Zjistí, pro koho je luční kvítí a lesní plody důležité. Děti budují a upevňují svá přátelství v různorodých hrách, při kterých zároveň také poznávají své vlastní hranice. Ovšem LMŠ seznamuje děti také s cestováním veřejnými dopravními prostředky, účastní se společenských událostí a kulturních akcí ve svém okolí (Myšlenka lesní MŠ, [online]).

1.5 Typy lesních mateřských škol

Lesní mateřskou školu lze z hlediska organizace rozdělit do dvou základních typů:

- 1) Samostatná lesní mateřská škola
- 2) Lesní třída při mateřské škole

1.5.1 Samostatná lesní mateřská škola

Samostatná LMŠ je zřízení nezávislé na mateřské škole. Typickým znakem je, že zde není k dispozici zázemí určené k celodennímu pobytu dětí. Zázemí často tvoří srub nebo jurta, kde může probíhat odpočinek dětí nebo program určený do vnitřních

prostor. Jako dostupnější možnost může sloužit například maringotka, kde jsou prostory k sezení a k uskladnění pomůcek.

Existují také samostatné LMŠ, které nevlastní žádný výše zmíněný objekt. Pedagog se s dětmi schází na předem domluveném místě (zastávka vlaku, autobusu,...), odkud společně pokračují do lesa. Některé LMŠ mají dohodu s jinou institucí, která jim při velké nepřízni počasí poskytne tzv. ochranný prostor (knihovny, školy, skautské základny). Dohody je možné uzavřít také se soukromými osobami či obcemi blízkými lesu.

1.5.2 Lesní třída při mateřské škole

Zázemí tvoří klasická budova MŠ. Samotný program lesní třídy neprobíhá v budově, ale je soustředěn do prostředí přírody, stejně jako je tomu u samostatné LMŠ. Rozdílem je, že děti z lesní třídy sice vychází ven denně (minimálně na dopoledne), ale v některých případech mají možnost výběru, zda půjdou s ostatními, nebo zůstanou v MŠ. Oběd, odpočinek a odpolední program probíhá po návratu v budově MŠ.

Další možností je, že MŠ vlastní ještě jedno zázemí poblíž lesa určené pro lesní třídu, ovšem i v tomto případě je plně umožněn přístup dětí do budovy MŠ, kde mohou trávit část dne a setkávat se s dětmi z jiných tříd (Vošahlíková, 2012).

1.6 Historie lesních mateřských škol

Tento alternativní způsob předškolního vzdělávání má již dlouhodobou tradici ve skandinávských zemích. Ve Švédsku již sto let zpátky přišli na to, že pobyt lidí na čerstvém vzduchu je zdraví prospěšný. Také v Norsku je zdraví považováno za základní životní hodnotu a péče o něj je tedy samozřejmou součástí jejich života (Lacinová et al., 1999). Proto zde byly podporovány všechny formy vzdělávání s tímto zaměřením a to nejen předškolní. Vznikala zde i metodika, díky které učitelé věděli, co mají s dětmi venku dělat. Švédsko se stalo inspirací například pro Dánsko. Učitelé postupně zjistili, že školní budovu potřebují méně, sloužila jim pouze ke kratšímu odpočinku a k uskladnění pomůcek, nikoli k celodennímu pobytu (Těthalová, 2012).

V severských zemích je tedy běžné, že i ve standardních mateřských školách spí děti venku mimo školu a jsou pro ně pravidelně realizovány programy v přírodě.

Samotný pojem lesní mateřská škola se objevil v roce 1954 v Dánsku, kdy Ella Flatau vyřešila tehdejší nedostupnost mateřské školy pobytem v prostředí lesa se svými čtyřmi dětmi (Historie, [online]).

Díky tomu, že byla pedagožkou, vytvořila pro děti i vzdělávací program (Těthalová, 2012).

Školka byla původně určena pro její vlastní děti, ale postupem času se k ní připojily i děti ze sousedství. Z této sousedské výpomoci postupně vznikla „opravdová“ školka, která byla inspirací pro vznik lesních mateřských škol ve zbytku skandinávských zemí (Těthalová, 2011). Právě v Dánsku se lesní mateřské školy těší velké oblibě a je tedy pochopitelné, že s nimi většina předškolních dětí má nějakou zkušenost (Lesní mateřské školy, 2007, [online]).

Z Dánska se následně tato myšlenka rozšířila i do Německa, kde LMŠ existují od roku 1968, ovšem jako oficiální předškolní zařízení fungují až od roku 1993 (Těthalová, 2011).

1.7 Lesní mateřské školy v zahraničí

Stejně tak jako u nás i v dalších zemích EU i na jiných kontinentech se tato alternativní forma předškolního vzdělávání těší větší a větší oblibě, nyní se zmíním o některých zemích konkrétně.

1.7.1 Švédsko a Dánsko

Jak je již uvedeno výše, právě tyto dva státy jsou považovány za průkopníky a zakladatele LMŠ. Je tedy pochopitelné, že počet lesních škol zde nadále stoupá.

1.7.2 Německo

Dnes je v Německu více než 1000 lesních mateřských škol. Těší se velké oblibě a jejich čekací listiny jsou velmi dlouhé. První oficiální LMŠ na území Německa byla založena v roce 1993 ve Flegensburgu, který se nachází na severu země na hranicích s Dánskem.

Německé LMŠ byly budovány na principu LMŠ ve Flegensburgu. Organizace mají z pravidla mezi 15 a 20 dětmi od věku 3 – 6 let. Dozor tvoří dva předškolní pedagogové a jeden asistent (Waldkindergarten – Forest Kindergarten in Germany, 2013, [online]).

1.7.3 Velká Británie

V roce 1993 skupina studentů oboru péče o děti z Bridgwater College, navštívila Dánsko za účelem shlédnout tamější předškolní zařízení. Přemýšleli, jak uplatnit to co viděli ve Skandinávii a rozhodli se přenést tuto myšlenku do Velké Británie a založili vlastní lesní MŠ. Od té doby se tato myšlenka nadále šíří a lesní MŠ se rozrůstají po celé Velké Británii (Background to Forest School in Europe and across the UK, 2010, [online]).

Lesních Mateřských škol stále přibývá i v dalších zahraničních zemích. To hlavně ve Švýcarsku a Kanadě. Ovšem tato alternativa předškolního zařízení se již začíná těšit oblibě i v Japonsku a USA (Lesní mateřská škola, 2009, [online]).

1.8 Lesní mateřské školy v České republice

V české republice je tato alternativní forma předškolního vzdělávání stále více zmiňována a diskutována. Jedním z důvodů je stoupající porodnost v mnoha částech ČR a z toho plynoucí nedostatek míst v předškolních zařízeních různých typů.

Je zajímavé, že na našem území vznikaly LMŠ podobně jako před lety v Dánsku. Linda Kubale se zasloužila na Liberecku v roce 2007 o vznik tzv. Zelené školky, která byla zázemím pro její děti a děti z okolí.

Dalším, kdo se podílel na rozvoji LMŠ na našem území bylo občanské sdružení Ekodomov, které od roku 2009 provozuje dětský klub Šárynka, který funguje dodnes (Vošahlíková, 2009, [online]).

O vznik lesních mateřských škol v ČR se velkou měrou zasloužila Emílie Strejčková, která byla zakladatelkou Ekologického centra hlavního města Prahy v Toulcově dvoře, kde byla devět let ředitelkou. Poté usilovala o založení ekologicky orientované mateřské školy Semínko. To se v roce 2004 podařilo (Emilie Strejčková..., [online]).

Právě MŠ Semínko se stala předmětem pokusného ověřování, které probíhalo od 1. září 2010 do 31. srpna 2012, jehož cílem bylo zjistit „zda a za jakých podmínek je možné integrování lesní mateřské školy do provozu klasické mateřské školy.“

Z vyjádření MŠMT (Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) ze dne 22. března 2012 vyplývá, že: „vzdělávání v lesních třídách je možné z hlediska obsahu a výsledků vzdělávání realizovat v rámci současné podoby RVP PV a provozních podmínek mateřské školy“ (Holíková, 2013, [online]).

Uznání tohoto typu LMŠ (dříve integrovaná LMŠ, nyní lesní třída při mateřské škole) je podle Vošahlíkové možno chápat jako jakýsi mezikrok k samostatným LMŠ (Vošahlíková, 2011, [online]).

1.9 Právní stránka lesních mateřských škol

Ze studovaných zdrojů vyplývá to, že se současná právní situace LMŠ na našem území pomalu zlepšuje. Jedním z kroků kupředu je již zmíněný úspěch pilotního ověřování MŠ Semínko v Toulcově dvoře.

Závěrem dvouletého výzkumu je, že děti z lesní třídy při MŠ vykazují stejnou připravenost pro školu jako děti ze standardních MŠ. Nyní mohou Mateřské školy zřizovat lesní třídy, které budou financovány státem. Ačkoliv se jedná pouze o uznání formy lesních tříd při mateřské škole, je to patrně jeden z kroků k uznání samostatných LMŠ.

1.9.1 Samostatné LMŠ a legislativa

Současné samostatné lesní školky nesplňují materiální zabezpečení a hygienické podmínky, které jsou kritériem pro zápis do rejstříku škol (iDNES, 2013, [online]).

Dokud tedy nedojde k legislativním změnám, nemohou LMŠ obsahovat ve svých názvech označení škola (Vošahlíková, 2012, s. 20).

Z důvodu, že se jedná pouze o alternativu soukromé mateřské školy, je jejich oficiální název například „rodinné centrum“ nebo „dětský klub“ založený občanským

sdužením. Často je u názvů LMŠ uvedeno např. dětský klub inspirovaný lesní mateřskou školou (Lesní mateřské školy, 2007, [online]).

Velmi důležitá je vzájemná dohoda mezi rodiči a zřizovatelem LMŠ, která se týká seznámení zákonných zástupců s průběhem a podmínkami stravování, hygieny a bezpečnosti a je stvrzena jejich písemným souhlasem (Vošahlíková, 2012, s. 20).

1.9.2 Financování LMŠ

Protože LMŠ není státním zařízením, nelze tedy čerpat státní příspěvky na jeho provoz a práci pedagogických pracovníků. LMŠ jsou tedy zcela finančně odkázány samy na sebe. Provoz převážně hradí rodiče dětí (Vošahlíková, 2012, s. 20).

Ceny LMŠ za jedno dítě při celotýdenním pobytu a celodenním provozu (8 – 16:00 hod.) se pohybují mezi 4 – 7 tisíci Kč. Oproti tomu při polodenním provozu (8 – 12:30 hod.) je cena zhruba do 4 tisíc Kč za jedno dítě.

1.9.3 Aktuálně

České LMŠ se v současné době sdružují v již výše zmíněné Asociaci lesních mateřských škol, která vznikla v roce 2011 a jejímž cílem je shromažďování materiálů, informací a také podkladů pro legislativní změny. Hlavním cílem Asociace je uznání LMŠ jako plnohodnotné alternativní formy předškolního vzdělávání (Těthalová, 2012).

1.9.4 Počet pedagogů v LMŠ

Samostatná LMŠ

V Německu je běžné, že na počet dětí vyšší než 3 dohlíží vždy dvě dospělé osoby, kdy je jednou z nich pedagog se zákonem předepsaným vzděláním. Rozmezí je od 12 – 22 dětí na minimálně dva pedagogy.

Z výzkumů realizovaných Asociací LMŠ je patrné, že na našem území je v LMŠ nejčastěji 12 dětí, které doprovází 2 až 3 dospělí.

Lesní třída při MŠ

Průběh v tomto zařízení je takový, že polovina dětí je ve třídě MŠ a druhá je v přírodě a střídají se. Pro pobyt venku je v takovém případě nutný dozor 2 dospělých osob. To je možné i díky využití asistentů pedagoga (Vošahlíková, 2012, s. 22).

1.10 Zázemí, stravování, hygiena, vybavení dětí, pravidla bezpečnosti při pobytu v přírodě

1.10.1 Zázemí

Zázemí LMŠ má nejčastěji podobu indiánského týpí nebo mongolské jurty. Tyto prostory jsou v souladu s myšlenkou LMŠ a díky použití přírodních materiálů umožňují spojení s přírodou. Kruhový tvar těchto zázemí evokuje pocit sounáležitosti skupiny a vytváří tak atmosféru sdílení prožitého. Oba typy zázemí je možno vybavit buď kamny s rourou, nebo chráněným otevřeným ohništěm.

Dalšími typy zázemí LMŠ jsou například maringotky, sruby, chaty a také veřejné nebo soukromé prostory, které nejsou v dané době využívány.

Zázemí jsou využívána hlavně jako prostory pro uskladnění metodických pomůcek a náhradního oblečení dětí. Dále jako prostor pro činnosti vázané na interiér a odpolední odpočinek dětí, popřípadě i k vaření. Zázemí se stává úkrytem při zvláště nepříznivém počasí. Nutností je topení, díky kterému lze zázemí vždy vytopit na přijatelnou teplotu a tím je umožněn odpočinek dětí při jakémkoli počasí.

Některé LMŠ nemají k dispozici výše zmíněné zázemí a proto spolupracují s veřejnou institucí, která se nachází v přijatelné vzdálenosti místa, kde se s dětmi pohybují. Tento typ zázemí lze označit jako „**ochranný prostor**“. Tím je nejčastěji škola, knihovna, úřad (Vošahlíková, 2012, s. 24 – 25).

Oproti tomu Jančaříková (2010, s. 36) uvádí, cituji: „*Některé lesní školky nemají žádnou budovu ani přístřeší, učitelky přebírají děti na kraji města nebo na nádraží. Děti si vše nesou sebou.*“

Povinné vybavení zázemí LMŠ

Mezi povinné vybavení dle Ustanovení hygienických podmínek v zařízení typu lesní mateřské školy patří lékárnička a hasicí přístroj. Pokud je v zázemí zajišťován odpočinek dětí je třeba zajistit dobře izolované podložky (např. karimatky, matrace, lehátka). Každé dítě má označený spacák nebo lůžkoviny, které jsou vhodně uloženy.

Dětský nábytek, který odpovídá antropometrickým požadavkům a je využíván při jídle, výtvarných činnostech apod.

Každé dítě má v zázemí uloženo náhradního oblečení (kompletní sadu). (Česká republika, 2012)

1.10.2 Stravování

- 1) Stravování může probíhat v jídelně mateřské školy nebo jiném stravovacím zařízení, kde probíhá sestavování jídelníčku a příprava jídla dle stravovacích potřeb předškolních dětí.
- 2) Další možností je dovoz jídla v uzavřených nádobách. Dodavatelem obědů může být stravovací zařízení, živnostník nebo domácnost.
- 3) Přípravu obědů je možné zajistit v místě zázemí LMŠ.

Osoby, které přicházejí do jakéhokoli kontaktu s jídlem (příprava, dovoz, výdej) jsou povinny vlastnit platný zdravotní průkaz a jsou seznámeny se zněním příslušných předpisů (Vošahlíková, 2012, s. 26. – 27).

1.10.3 Hygiena

Způsoby zajištění vody v LMŠ

- 1) *„Přípojkou k veřejnému vodovodu.*
- 2) *Vodovodem nebo hadicí, která je napojena na veřejný vodovod, je k vedení pitné vody řádně uzpůsobena a je z materiálu vhodného pro styk s pitnou vodou.*
- 3) *Ze studny s prokazatelně pravidelně kontrolovanou kvalitou vody.*
- 4) *Dovozem v barelu z ověřeného zdroje. Barel opatřený výpustí lze považovat za zajištění tekoucí pitné vody“ (Vošahlíková, 2012, s. 27).*

Způsoby zajištění toalet v LMŠ

Pokud je to LMŠ umožněno je napojena na místní vodovod a kanalizaci. Doporučuje se jedna splachovací toaleta pro dospělé a jedna splachovací toaleta pro děti. Jako další typy toalet, které je možno akceptovat patří suchá kompostovací, separační nebo chemická. U těchto typů je nutné likvidovat odpad nezávadným způsobem podle provozního řádu (Vošahlíková, 2012, s. 27).

1.10.4 Vybavení dětí

V této oblasti je velmi důležitá komunikace mezi pedagogy a rodiči, kdy je třeba zmínit zásadu LMŠ „neexistuje špatné počasí, pouze špatné oblečení“, následně pedagog rodičům doporučí vhodné oblečení pro pobyt v přírodě (Vošahlíková, 2012, s. 41).

Při hrách a činnostech v přírodě, kde probíhá vlastní experimentování a zkoumání přírodních materiálů za každého počasí se děti často zašpiní (smůla, bláto, pampelišky,...) i na to je nutné rodiče patřičně připravit.

Ideální je oblečení umožňující volný pohyb bez zbytečných ozdob, za které by se děti mohly zachytit např. při lezení na strom (Lébllová, 2012, s. 26).

V Norsku je vhodné oblečení dětí (pogumované kombinézy, vhodná obuv) při pobytu venku samozřejmostí a díky tomu je možné, aby děti skákaly v kalužích nebo si hráli v blátě. Pedagogové tedy nemají důvod jakýmkoliv způsobem zasahovat do hry dětí a ničit tak příjemnou atmosféru (Lacinová et al., 1999, s. 11).

Během celého roku je při pobytu venku využíváno tzv. **cibulovitého vrstvení**. V zimě je spodní vrstva hřejivá (vlněné nebo funkční prádlo). Dále dle potřeby 1 – 3 další vrstvy, které hřejí a izolují lépe oproti jedné vrstvě a při změně počasí je vždy možné jednu či více vrstev odebrat. Ideálně by bunda měla být hřejivá a prodyšná a nepromokavá. Stejný způsob vrstvení platí i pro nohy. Kalhoty by měly být vodotěsné.

Cibulovité vrstvení se uplatňuje i v létě a to z toho důvodu, protože v lese je i při vyšší teplotě chladněji. Děti by měly mít při pobytu v lese vždy dlouhé rukávy i nohavice, ideálně pokrývku hlavy a krku. Doporučeny pro pobyt v přírodě jsou pevné kotníčkové boty, případně holínky. Každé dítě si do lesa nese vlastní batoh, ve kterém mají

nejčastěji svačinu, pití, kapesníky a v zimě náhradní rukavice (Vošahlíková, 2012, s. 41. – 42).

1.10.5 Pravidla bezpečnosti při pobytu v přírodě

Základem bezpečnosti je, že pedagog dobře zná místo kde se s dětmi vyskytuje (les, louka, vodní toky,...) a umí se v něm bezpečně orientovat. Toho lze dosáhnout například konzultací s lesníkem nebo ochranářem. Je důležité, aby měl pedagog přehled o jedovatých rostlinách, honitbách nebo plánovaných dřevařských pracích v konkrétní oblasti.

Při pobytu dětí v lese jsou stanovena pravidla, která jsou inspirována Lesními mateřskými školami v Německu (Vošahlíková, 2012, s. 43).

Za nejpoužívanější jsou považována tato:

- *Zůstat na dohled či doslech pedagogického doprovodu.*
- *Je-li dítě voláno svým jménem, vždy odpoví.*
- *Při cestě lesem čekat na domluvených místech (značka, krmelec, lavička, předem označený strom apod.).*
- *Při práci s nožem či pilou sedět, ve věku do čtyř let pracovat s ostrými nástroji pouze pod dohledem dospělé osoby.*
- *Nádobí a příbory z batohu dětí jsou určeny pouze na jídlo ne na hraní.*
- *V lese nenechávat odpadky.*
- *Nelézt na stohy dříví.*
- *Větve nenosit ve výšce očí ostatních.*
- *Potřebu vykonávat na místě po dohodě s pedagogem.*
- *Bez dovolení učitele nejíst nic nalezeného v lese.*
- *Zkoumaných hub se nedotýkat rukou, pouze klacíkem.*
- *Neodcházet s lidmi, které v lese potkáte (ani se známými).*

(Vošahlíková, 2012, s. 43)

Spolu se sjednanými pravidly je důležité, aby měli pedagogové při pobytu v přírodě základní vybavení, které nejčastěji nesou v batohu na zádech. Vyjmenujme pouze ty,

které Vošahlíková ve své knize shrnula z doporučení Odborů dětí a mládeže několika spolkových zemí Německa.

- *Mobilní telefon, seznam kontaktů na rodiče a zástupce rodičů,*
- *lékárnička,*
- *plachta proti dešti, která může sloužit i jako podložka („stůl“),*
- *velká karimatka (pro případ převlékání dětí, na sezení),*
- *univerzální náhradní oblečení,*
- *role igelitových sáčků, balení vlhčených ubrousků a papírových kapesníků, provázek / lano,*
- *fleecová deka (pro rychlé zahřátí v zimě),*
- *lopatka / přenosné suché WC.*

(Vošahlíková, 2012 s. 42)

1.11 Vliv lesních mateřských škol na vývoj dětí

Jak je z předchozího textu jasné, hlavním smyslem LMŠ je pobyt dětí v přírodě na čerstvém vzduchu. V této kapitole se tedy budu zabývat vlivem přírodního prostředí na různé oblasti vývoje dětí.

Výzkumy týkající se této problematiky shrnula velmi přehledně ve své práci z listopadu 2010 Magdalena Kapuciánová, působící jako ředitelka v mateřské škole Semínko, která byla předmětem zmíněného pilotního ověřování. Kapuciánová se zabývala uskutečněnými výzkumy nejen na našem území, ale také v zahraničí.

1.11.1 Výzkumy na území ČR

V České republice se problematice vztahu dětí k přírodě věnovala již výše zmíněná Emílie Strejčková, která zkoumala odcizování člověka přírodě. Výzkumem bylo zjištěno, že ekologické vzdělávání a výchova ve školách probíhá hlavně verbálním předáváním hotových informací o přírodním prostředí. Tyto informace jsou ovšem oproti reálnému životu neplnohodnotné. Navíc je ekologická výchova řazena do výuky v pozdějším věku, kdy již je u mnoha dětí ukotven konzumní životní styl.

Z dalšího výzkumu uskutečněného na našem území, kterým se zabývala Hana Dvořáková, je patrné, že velké procento předškolních dětí má problémy se správným držením těla a má ochablé svalstvo. Jako důvod je zmiňován nedostatek pohybu (řízeného i spontánního). (Kapuciánová, 2010).

Například v norských MŠ je situace odlišná, cituji: *„Celkově jsou děti v norských mateřských školách pohybově vyspělejší, obratnější než naše děti. Umí si poradit s bezpečným zdoláváním i velmi nerovného terénu, loží po stromech, nejsou učitelkami ani asistentkami v pohybu omezovány“* (Lacinová et al., 1999, s. 23).

Zde je dle mého názoru částečně znatelné, že pobyt venku má na fyzické schopnosti dětí pozitivní vliv.

1.11.2 Výzkumy v zahraničí

Koncentrace

Touto oblastí se zabýval Grahns, ve Švédsku proběhl v roce 1997 výzkum týkající se MŠ v malém městě Klippan, kde bylo využíváno pobytu v přírodním prostředí (les, louka, stromy,...) a MŠ ve velkoměstě Malmö, která byla vybavena moderně (hřiště, cesty, pískoviště, prolézačky,...). Věk zkoumaných dětí byl 3 – 7 let. Cílem výzkumu bylo zjistit, jakým způsobem na děti působí utvořený venkovní prostor. Ve výzkumu obstály děti z MŠ Klippan ve všech oblastech vývoje lépe. Jejich schopnost koncentrace byla vyšší, než u dětí z Malmö (Kapuciánová, 2010).

Pobyt venku a zdraví dětí

Z publikace Co dělají mateřské školy v Norsku pro zdravý vývoj dětí, aneb Nikdo není malý je zřejmé, že tamní častý a dlouhý pohyb dětí na čerstvém vzduchu je zdraví přínosný. Nemocnost dětí je tam nízká (Lacinová et al., 1999, s. 23).

Již výše zmíněný výzkum, který provedl Grahns se mimo jiné týkal také nemocnosti dětí. Bylo prokázáno, že děti z „přírodních“ MŠ chyběly z důvodu nemoci méně (3 %) než děti z běžných MŠ (8 %). (Kapuciánová, 2010)

Motorika a kreativita

Výzkumům týkajících se rozvoje motoriky a kreativity se v zahraničí věnovala Sarah Kiener v roce 2003. Výzkum proběhl mezi dětmi ze standardních MŠ (56 dětí), dětmi z lesních tříd při MŠ (62 dětí) a dětmi ze samostatných LMŠ (63 dětí). Pro sběr dat bylo využito standardizovaných dotazníků. Dotazování proběhlo na začátku a konci školního roku. Mimo jiné bylo také pozorováno rodinné zázemí a hodnoceny rozhovory s rodiči.

Výsledkem uvedeného výzkumu bylo, že u dětí ze samostatných LMŠ v oblasti hrubé motoriky a kreativity, byly zaznamenány větší pokroky a to díky častému kontaktu s přírodou než u ostatních zkoumaných dětí. Oproti dětem ze standardních MŠ měly děti ze samostatné LMŠ více nápadů (průměrně děti v LMŠ 7 nápadů, děti v MŠ 5 nápadů). Také v hodnocení rodičů vyšly děti ze samostatné LMŠ lépe než děti z ostatních MŠ.

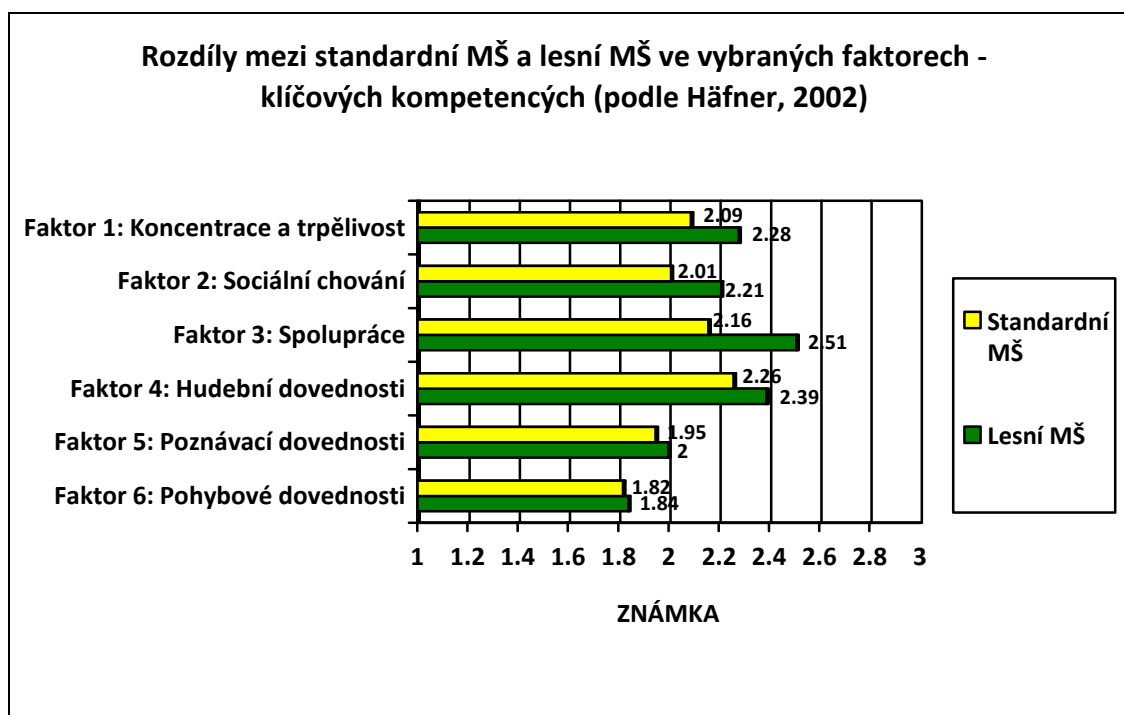
Naopak v testu jemné motoriky byly neúspěšnější děti z lesních tříd při MŠ. Z toho vyplývá důležitost různorodých příležitostí. To je možné propojením činností venkovních a interiérových, kdy jsou zařazovány činnosti cílené a předškolní příprava (Vošahlíková, 2012, s. 16).

1.12 Školní připravenost dětí z lesních mateřských škol

Právě oblast připravenosti dětí z LMŠ je velmi diskutovaným tématem. Je pochopitelné, že u mnoha rodičů nastávají obavy, zda tato alternativní forma předškolního vzdělávání dostatečně připraví děti pro vstup do základní školy.

Právě této problematice se ve své práci z roku 2002 věnoval Peter Häfner. Jeho výzkumu se účastnilo 103 pedagogů z prvních tříd základních škol, celkem z šesti spolkových zemí Německa. Dotazníky byly určeny 230 dětem, které navštěvovaly LMŠ alespoň jeden rok a 114 dětem ze standardních MŠ. Otázky byly děleny do šesti oblastí, které jsou uvedeny v grafu níže (Graf 1). Z výzkumu vyplývá, že dovednosti dětí z LMŠ jsou vyrovnané, mnohdy i lepší než dovednosti dětí ze standardních MŠ (Vošahlíková, 2012, s. 16).

Graf 1: Rozdíly v kompetencích dětí navštěvujících minimálně 1 rok lesní MŠ (zeleně) a standardní MŠ (žlutě), podle výzkumu v německých předškolních zařízeních, Häfner, 2002.



Zdroj: (Vošahlíková, 2010, s. 23)

2 CÍL PRÁCE A PŘEDPOKLADY

2.1 Cíl práce

Cílem mého výzkumu je zjistit jaké jsou rozdíly mezi lesními mateřskými školami a standardními mateřskými školami.

Dále zjistit, existuje-li souvislost mezi typem mateřské školy a jejím vlivem na vývoj dítěte.

2.2 Předpoklady výzkumného šetření

2.2.1 První dotazník

- 1) Děti z lesních MŠ tráví více času venku než děti z klasických MŠ.
- 2) Děti z lesních MŠ byly méně nemocné v měsících listopadu a lednu než děti ze standardních MŠ.
- 3) V lesních MŠ je větší prostor pro vlastní aktivitu dětí než v standardních MŠ.
- 4) Učitelé ve standardních MŠ mají delší praxi než učitelé v LMŠ.
- 5) Učitelé v LMŠ věnují více času pohybovým činnostem, než učitelé standardních MŠ.

2.2.2 Druhý dotazník

- 1) Děti z LMŠ jsou motoricky obratnější než děti ze standardních MŠ.
- 2) Děti ze standardních MŠ mají lépe rozvinutou jemnou motoriku než děti z LMŠ.
- 3) U dětí z LMŠ se poruchy řeči vyskytují méně než u dětí ze standardních MŠ.

3 METODIKA

3.1.1 Metody výzkumného šetření

Za účelem zjištění dat byl zvolen kvantitativní výzkum, který Gavora (2000, s. 31) vymezuje takto: „*kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji. Zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, resp. jejich míru (stupeň).*“

Byla použita metoda anonymních dotazníků. Chrátka (2007, s. 163) definuje dotazník následovně: „*Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.*“

Byly vypracovány dva typy dotazníků, oba určené pro učitele lesních a standardních mateřských škol. Jeden dotazník se týká rozdílu mezi LMŠ a MŠ a obsahuje 28 otázek (Příloha č. 2).

Druhý je zaměřen na zjištění vlivu jednotlivých mateřských škol na vývoj předškolních dětí v osmi oblastech a obsahuje 37 otázek (Příloha č. 3). Oba dotazníky i dopis pro respondenty jsou v plném znění součástí bakalářské práce v příloze (Příloha č. 1, 2 a 3).

3.1.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek dotazníkového šetření tvořili učitelky a učitelé z lesních a standardních mateřských škol. Dotazník byl rozeslán elektronicky. Z důvodu malého počtu lesních mateřských škol je celkový počet respondentů nižší, výsledky výzkumu jsou tedy pouze orientační.

První dotazník byl rozeslán do 80 standardních mateřských škol a lesních mateřských škol. Vyplněných dotazníků bylo vráceno 47. Návratnost je tedy 59 %.

Druhý dotazník byl rozeslán do 80 standardních mateřských škola a lesních mateřských škol.

Vyplněných dotazníků bylo vráceno 70. Návratnost je tedy 88 %.

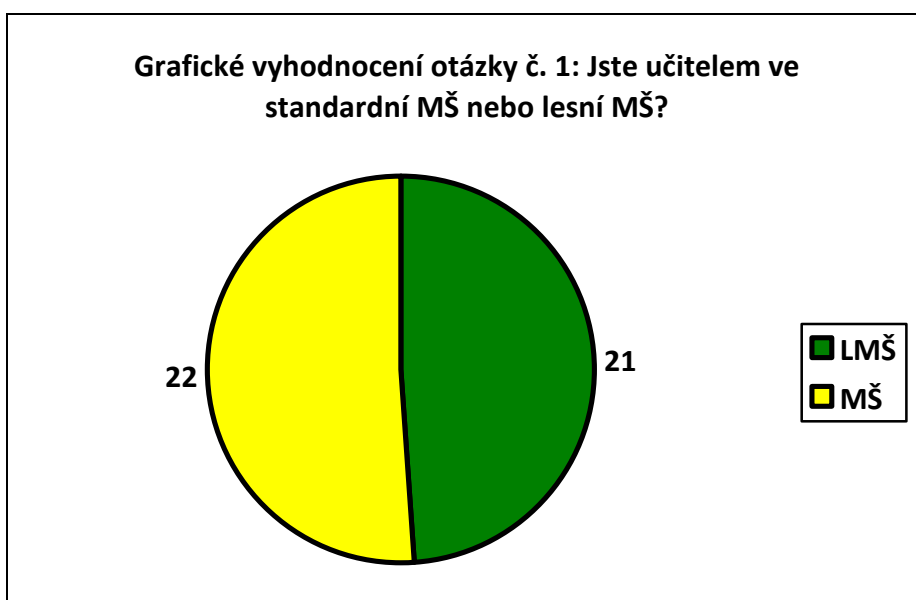
3.2 Výsledky

3.2.1 Vyhodnocení prvního dotazníku

Učitelkám a učitelům z lesních i standardních mateřských škol bylo položeno 28 otázek, které se týkaly rozdílů mezi lesní MŠ a standardní MŠ. Jednotlivé otázky jsou níže vypsány a vyhodnoceny.

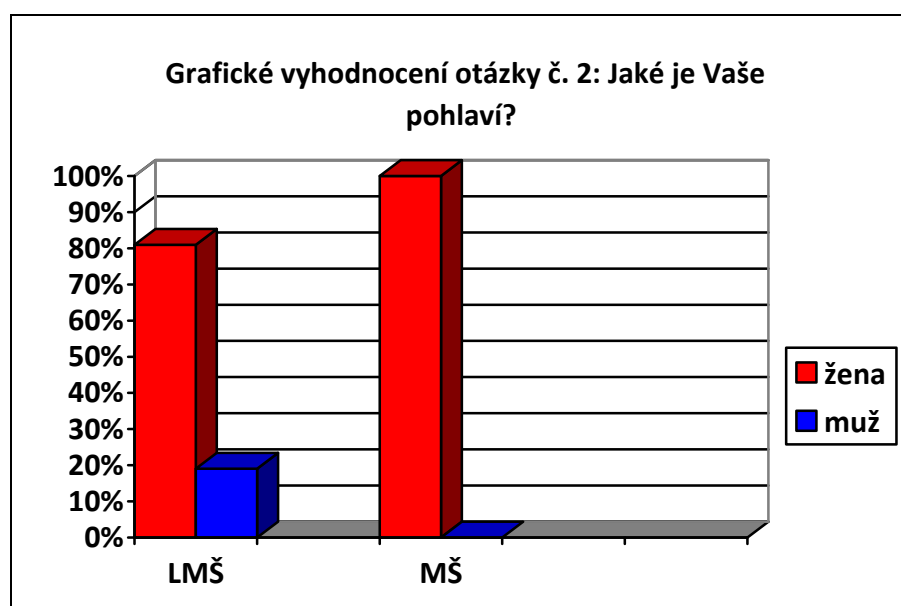
1) Jste učitelem ve standardní MŠ nebo v lesní MŠ?

Graf 2: Graf k otázce č. 1



2) Jaké je Vaše pohlaví?

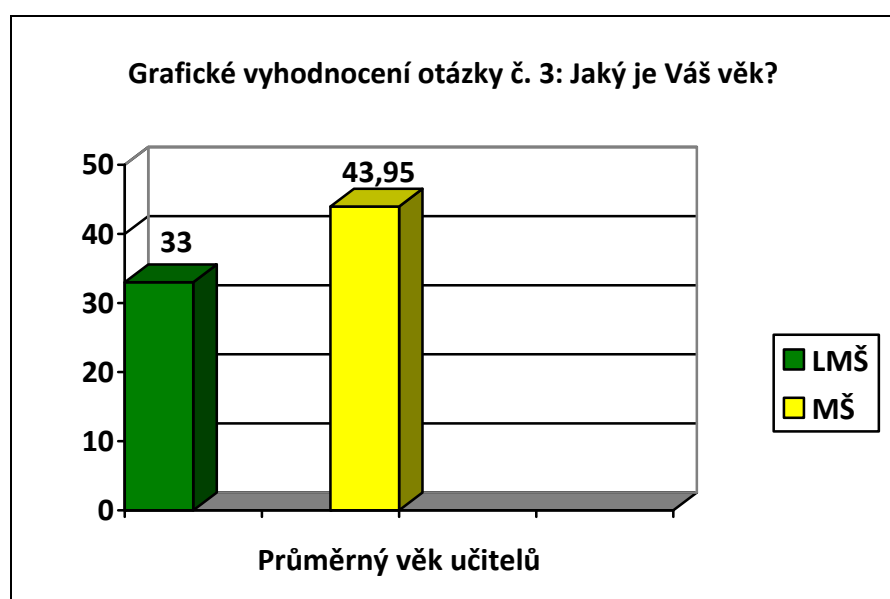
Graf 3: Graf k otázce č. 2



Ze zkoumaného vzorku učitelů bylo ve standardních mateřských školách (MŠ) 100 % žen, oproti tomu v lesních mateřských školách (LMŠ) bylo žen méně a to 80,95 % a 19,05 % tvořili muži.

3) Jaký je Váš věk?

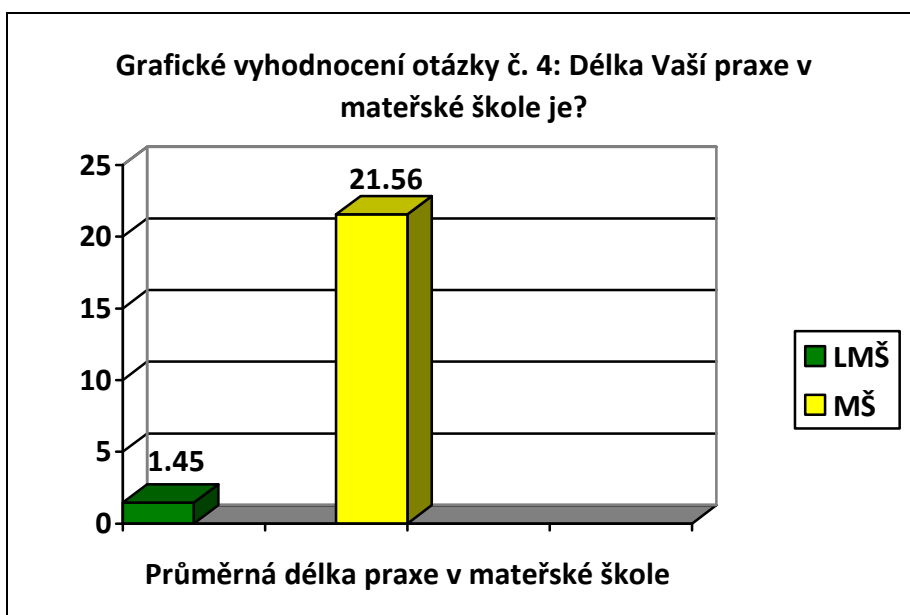
Graf 4: Graf k otázce č. 3



Průměrný věk dotazovaných učitelů byl v MŠ 43,95 let a v LMŠ 33 let.

4) Délka Vaší praxe v mateřské škole je? (roky)

Graf 5: Graf k otázce č. 4



U této otázky je patrný velký rozdíl. Průměrná délka praxe v mateřské škole je u učitelů v MŠ 21,56 let, u učitelů z LMŠ je průměrná délka praxe pouze 1,45 let.

5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

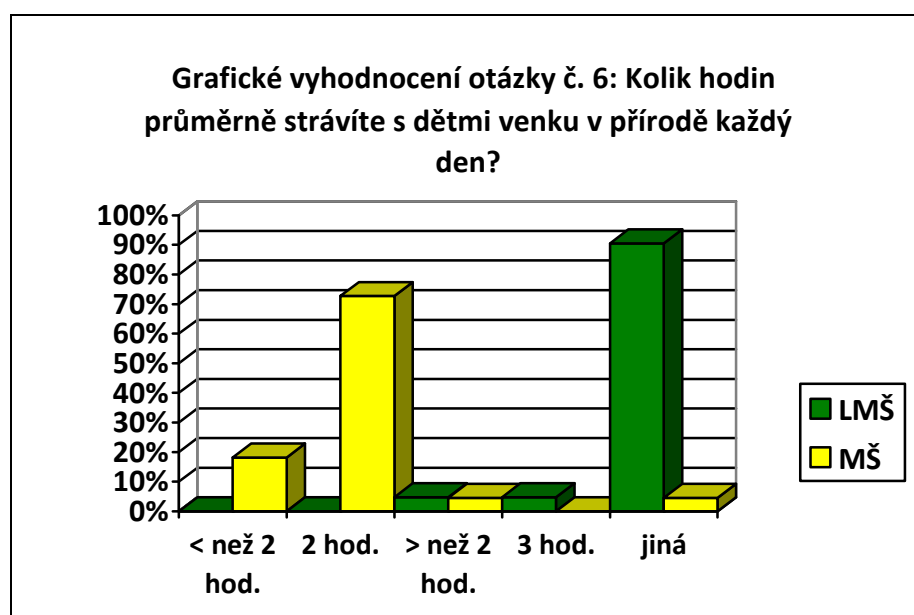
Graf 6: Graf k otázce č. 5



Většina učitelek v MŠ (17) na tuto otázku odpověděla, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské. Pouze 5 učitelek z MŠ odpovědělo, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je vysokoškolské. U učitelek z LMŠ tomu bylo naopak, jako své nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo vysokoškolské 17 učitelů a pouze 4 uvedly středoškolské.

6) Kolik hodin průměrně strávíte s dětmi venku v přírodě každý den?

Graf 7: Graf k otázce č. 6



Nejčastější odpověď učitelek z MŠ byla 2 hodiny denně (72,73 %), další nejčastější odpověď učitelek MŠ byla méně než 2 hodiny denně (18,18 %). Pouze jedna paní učitelka (4,55 %) označila odpověď jiná.

U učitelů v LMŠ byla nejčastější odpověď jiná (90,48 %). Pouze 4,76 % odpovědělo více než 2 hodiny a 4,76 % odpovědělo 3 hodiny.

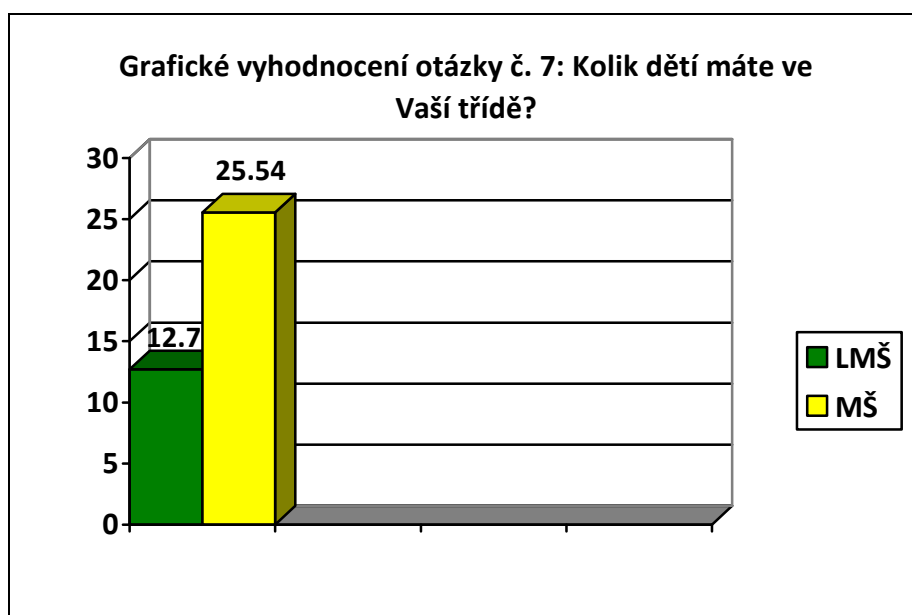
Odpověď „jiná“:

LMŠ	MŠ
Kromě oběda a odpoledního odpočinku většinu času.	V zimě 2 hodiny, v létě 4 hodiny.

Celé dopoledne, tedy 4 – 5 hodin.	
V zimě 2 – 3, v létě celý den.	
5 a více hodin (6x).	
4 a více hodin (6x).	
6 hodin (3x).	
3 – 5 hodin.	
Celý den.	

7) Kolik dětí máte ve Vaší třídě?

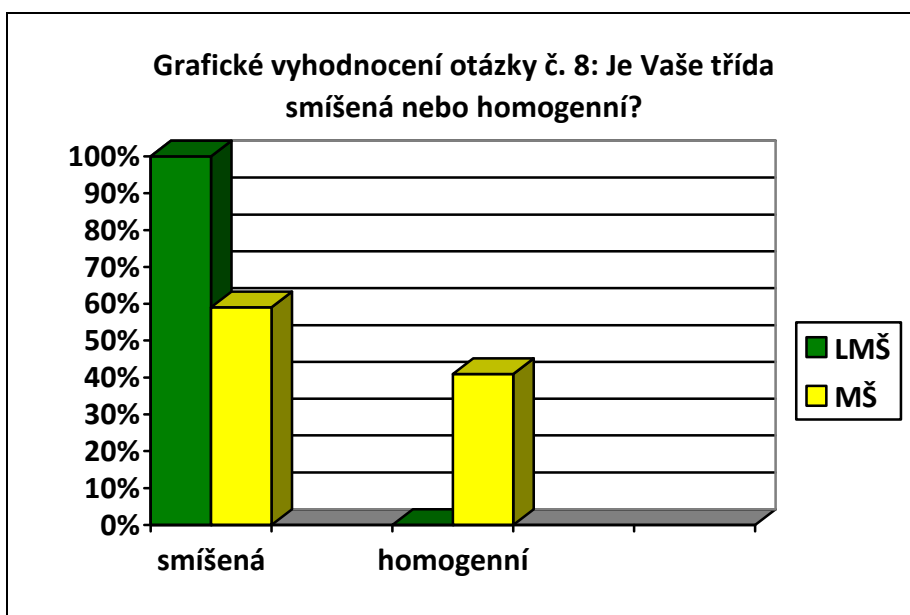
Graf 8: Graf k otázce č. 7



Průměrný počet dětí ve třídách standardních MŠ je 25,54 dětí. V LMŠ je průměrný počet dětí na jednu třídu výrazně nižší a to 12,7 dětí. Tento fakt podle mého názoru umožňuje učitelům LMŠ více prostoru pro individuální práci s dětmi.

8) Je Vaše třída smíšená nebo homogenní?

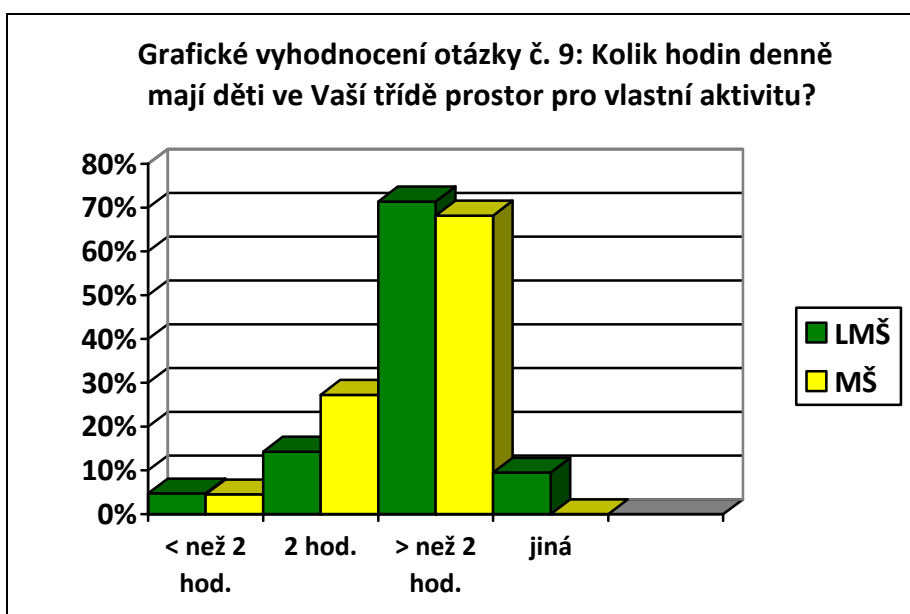
Graf 9: Graf k otázce č. 8



Na tuto otázku odpovědělo 100 % učitelů LMŠ, že je jejich třída věkově smíšená. V dotazovaných MŠ převažuje odpověď smíšená (59,09 %) nad odpovědí homogenní (40,91 %).

9) Kolik hodin denně mají děti ve Vaší třídě prostor pro vlastní aktivitu?

Graf 10: Graf k otázce č. 9



V obou typech mateřských škol převažuje odpověď více než 2 hodiny u LMŠ 71,43 % u MŠ 68,18 %. Což považuji za pozitivní, děti mají dostatek prostoru pro seberealizaci. 27,27 % učitelek z MŠ a 14,29 % učitelů z LMŠ uvedlo, že děti mají 2 hodiny denně prostor pro vlastní aktivitu. Pouze 4,76 % učitelů z LMŠ a 4,55 % učitelek z MŠ uvedlo, že děti mají denně prostor pro vlastní aktivitu méně než 2 hodiny.

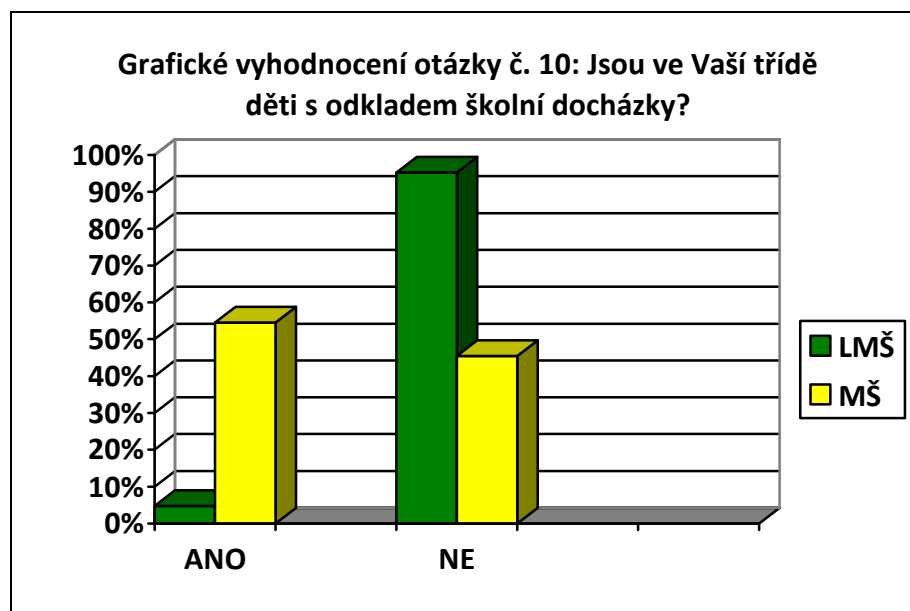
9,52 % učitelů z LMŠ označilo odpověď jiná.

Odpověď „jiná“:

LMŠ
Více než 3 hodiny
3 – 6 hodin

10) Jsou ve vaší třídě děti s odkladem školní docházky?

Graf 11: Graf k otázce č. 10



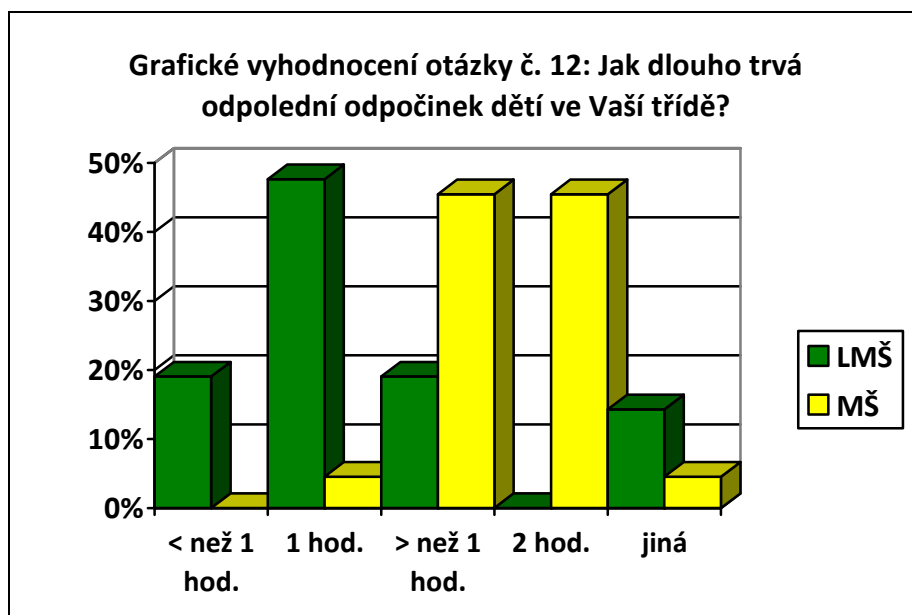
Je jasně patrné, že ve standardních mateřských školách je větší počet dětí s odkladem školní docházky (54,55 %), než v lesních mateřských školách (4,76 %).

11) Kolik dětí s odkladem školní docházky máte ve Vaší třídě?

Počet dětí s odkladem školní docházky v LMŠ je 1. Ve standardní MŠ je počet dětí s odkladem školní docházky 28. Což může být dle mého názoru způsobeno nižším počtem dětí (ve věku 6 – 7 let) v lesních MŠ.

12) Jak dlouho trvá odpolední odpočinek dětí ve Vaší třídě?

Graf 12: Graf k otázce č. 12



Učitelé z LMŠ nejčastěji odpověděli, že odpočinek dětí trvá méně než 1 hodinu (19,05 %) a 1 hodinu (47,62 %). 19,05 % učitelů z LMŠ odpovědělo, že odpočinek dětí trvá více než 1 hodinu a 14,29 % označilo odpověď jiná. Učitelky ze standardních MŠ nejčastěji odpověděly, že odpočinek dětí trvá déle než 1 hodinu (45,45 %) a 2 hodiny (45,45 %). Pouze 4,55 % učitelek z MŠ uvedlo, že odpočinek trvá 1 hodinu. Odpověď jiná označilo pouze 4,55 % učitelek z MŠ.

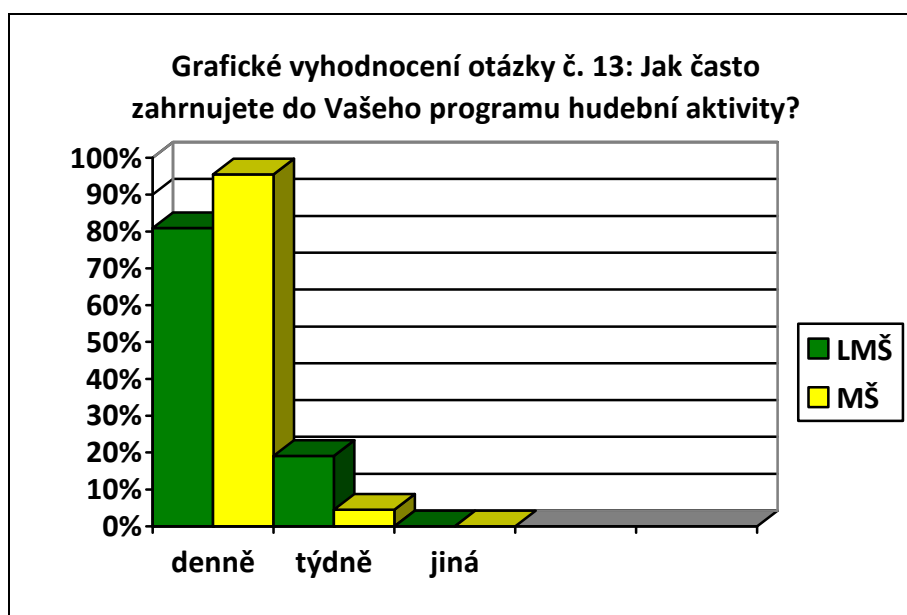
Odpověď „jiná“:

LMŠ	MŠ
dle potřeby dětí (2x)	dle potřeby dětí
Máme pouze dopolední provoz	

Je patrné, že děti ve standardních MŠ po obědě odpočívají déle než děti z LMŠ.

13) Jak často zahrnujete do Vašeho programu hudební aktivity?

Graf 13: Graf k otázce č. 13

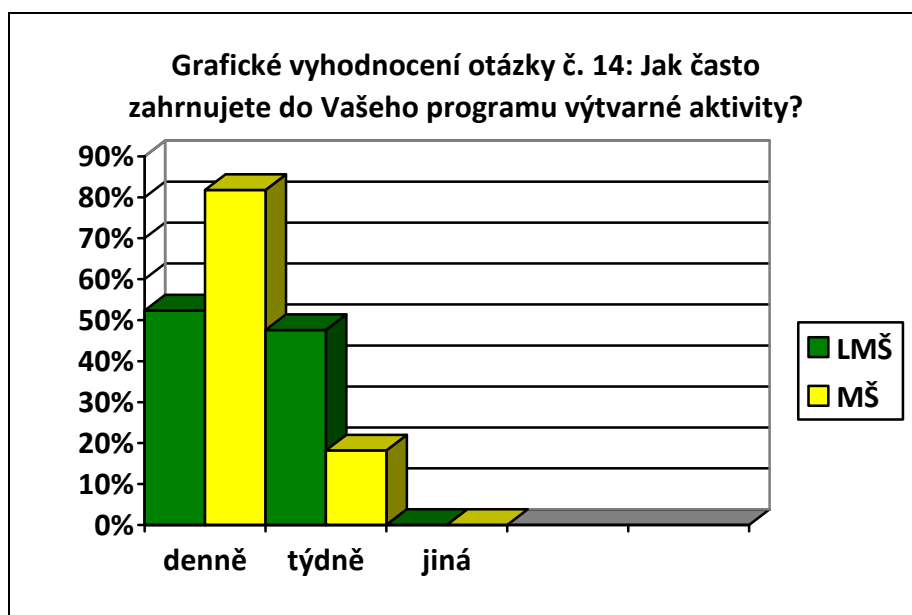


V 95,45 % standardních MŠ jsou hudební aktivity zařazovány do programu denně, v 4,55 % uvedlo odpověď týdně. V LMŠ zařazuje hudební aktivity denně 80,95 % a týdně 19,05 %.

Hudební aktivity jsou častěji zařazovány do programu standardních MŠ.

14) Jak často zahrnujete do Vašeho programu výtvarné aktivity?

Graf 14: Graf k otázce č. 14



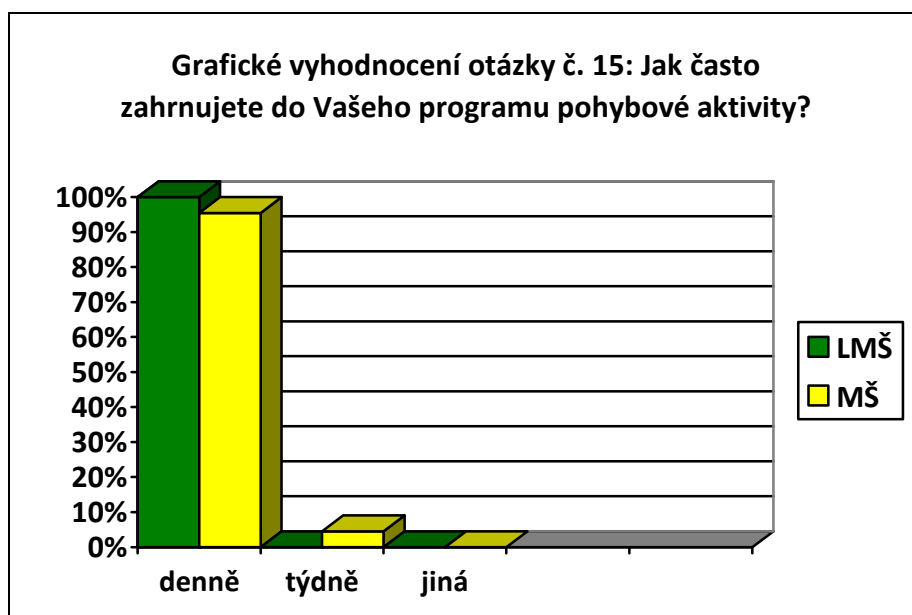
Výtvarné aktivity zařazuje denně do programu 80,82 % standardních MŠ, týdně 18,18 % standardních MŠ.

V lesních MŠ odpovědělo 52,38 %, že zařazují výtvarné aktivity do programu denně. 47,62 % učitelů z LMŠ označilo odpověď týdně.

Výtvarné aktivity jsou častěji zařazovány do programu ve standardních MŠ.

15) Jak často zahrnujete do Vašeho programu pohybové aktivity?

Graf 15: Graf k otázce č. 15

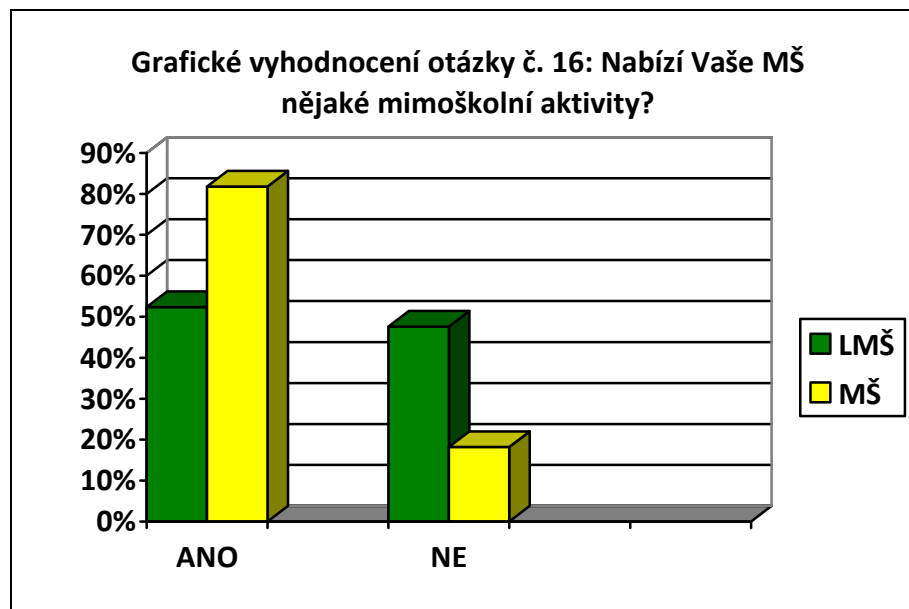


100 % učitelů z LMŠ označilo, že zařazují pohybové aktivity denně. 95,45 % učitelek ze standardních MŠ. 4,55 % uvedlo, že zařazují pohybové aktivity týdně.

Výsledky napovídají, že jsou pohybové aktivity častěji zařazovány do programu v lesních MŠ.

16) Nabízí Vaše MŠ nějaké mimoškolní aktivity (keramika, výtvarná výchova, pracovní činnosti, hra na hudební nástroj,...)?

Graf 16: Graf k otázce č. 16



81,82 % učitelek ze standardních MŠ uvedlo, že jejich MŠ nabízí mimoškolní aktivity. Pouze 18,18 % z nich odpovědělo, že jejich MŠ mimoškolní aktivity nenabízí.

52,38 % učitelů a učitelek z LMŠ odpovědělo, že jejich MŠ nabízí mimoškolní aktivity a zbývajících 47,62 % z nich odpovědělo, že jejich MŠ mimoškolní aktivity nenabízí. Je tedy patrné, že mimoškolní aktivity jsou nabízeny častěji ve standardních mateřských školách než v lesních.

17) Jaké mimoškolní aktivity nabízí Vaše MŠ?

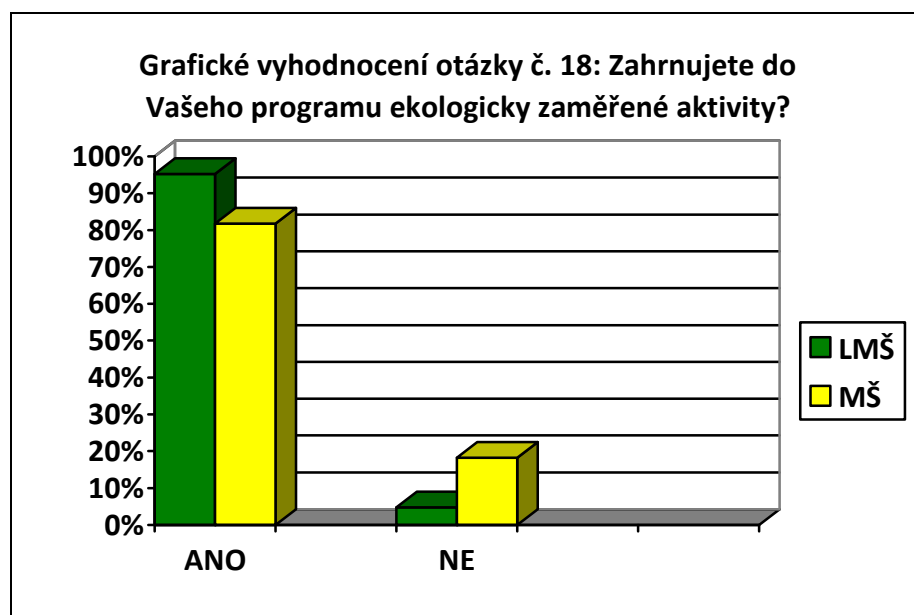
Nabídka mimoškolních aktivit je v obou typech MŠ velmi různorodá. Ovšem dle mého názoru nabízejí LMŠ méně typické aktivity jako je jízda na koni, tvoření z ovčí vlny, zálesácký kroužek atp.

LMŠ	MŠ
aktivity jsou součástí programu, práce s hlinou, tvoření z ovčí vlny, malba akvarelem, práce na zahradě	plavecký výcvik, bruslařská škola, aerobic, solná jeskyně, angličtina pro nejmenší, bezva hrátky s předškoláky, keramické

	tvoření, canisterapie
součástí výuky jsou externě vedené kroužky pro všechny děti – Montessori dílničky, Zpívánky	hudební kroužek- veselé pískání na flétnu, stimulační program na rozvoj grafomotoriky, pravidelné setkání a tvoření s rodiči
každý den odpolední kroužek – kutilský, objevitelský, zálesácký, výtvarný, hudební	hra na zobcovou flétnu, Angličtina, sauna, zdravotní cvičení
logopedie, předškolní výchova, keramika	hra na zobcovou flétnu, pěvecký sbor, tanec, německý jazyk
jóga, hudební kroužek (3x)	ekologická výchova
odpolední výtvarné tvoření	hra na flétnu, sportovní kroužek, angličtina
flétna, jízda na koni	dramatický kroužek
jóga, keramika	Anglický jazyk

18) Zahrnujete do Vašeho programu ekologicky zaměřené aktivity?

Graf 17: Graf k otázce č. 18



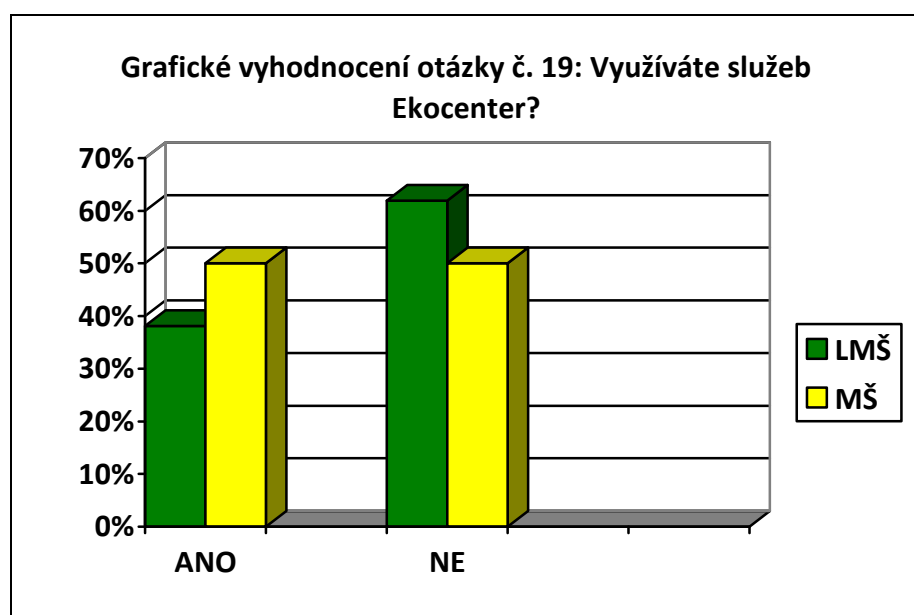
U této otázky převažovala odpověď **ano** u učitelů z lesních mateřských škol (95,24 %).

Ze standardních mateřských škol odpovědělo **ano** 81,82 % učitelek.

Výsledek této otázky je dle mého možné v obou případech považovat za velmi příznivý.

19) Využíváte služeb Ekocenter?

Graf 18: Graf k otázce č. 19



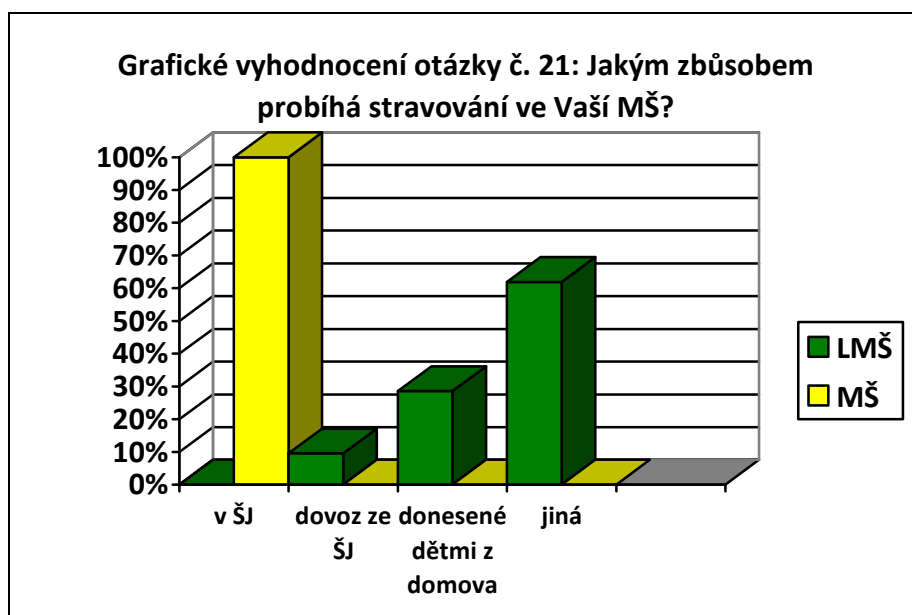
Z grafu je znatelné, že učitelky ze standardních mateřských škol využívají více služby Ekocenter (50 %) než učitelé z lesních mateřských škol (38,1 %). Ovšem stejné procento učitelek (50 %) ze standardních MŠ odpovědělo, že služeb Ekocenter nevyužívá vůbec.

20) Jaké služby Ekocenter využíváte?

LMŠ	MŠ
spolupráce, a vzájemné návštěvy	vzdělávací programy pro děti, zakoupení materiálů do MŠ
dílny pod vedením pracovníků Ekocentra	přednášky, pobyty v přírodě
využití pomůcek, materiálního vybavení a prostor Ekocentra	metodika, semináře
environmentální kroužek, jednorázové výukové semináře	výukové ekologické programy
Výukové semináře, nákup pomůcek	přednášky a besedy
nákup vzdělávacích pomůcek	Návštěvy
přednášky a besedy	

21) Jakým způsobem probíhá stravování ve Vaší MŠ?

Graf 19: Graf k otázce č. 21



V této otázce zvolilo 100 % učitelek ze standardních mateřských škol, že stravování probíhá přímo ve školní jídelně mateřské školy.

61,9 % učitelů označilo odpověď **jiná**. Zbývajících 28,57 % označilo odpověď, že si děti nosí jídlo z domova a 9,52 % uvedlo, že dováží jídlo z blízké školní jídelny.

V této otázce je patrný velký rozdíl mezi oběma typy mateřských škol.

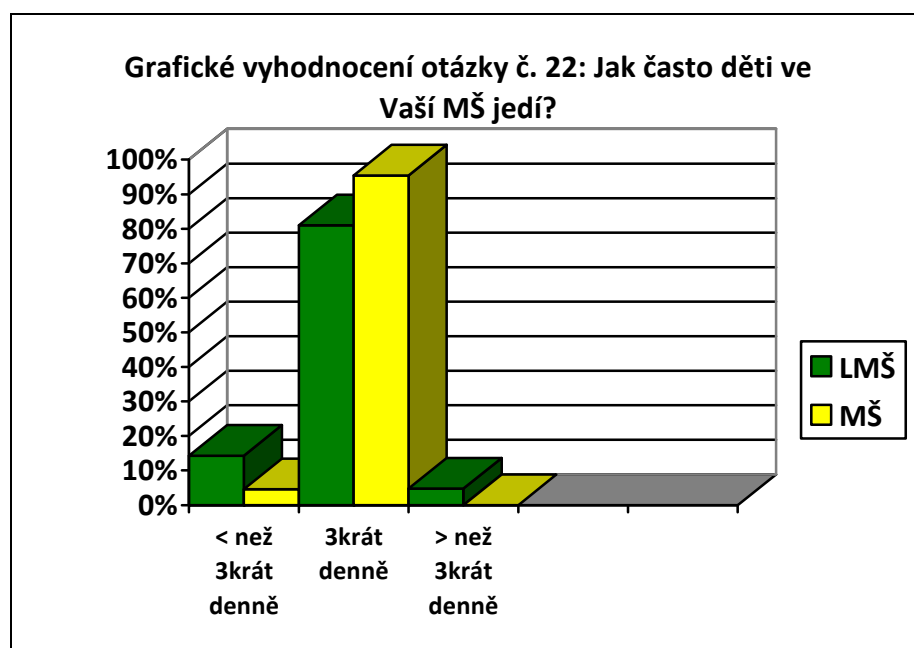
Odpověď „jiná“:

LMŠ
ranní svačinu dodávají rodiče a oběd je dovážen (2x)
Vaříme spolu, vaří paní učitelka nebo některá maminka
maminky vaří střídavě pro všechny (2x)
dovozem z jídelny, zdravá strava – makrobiotika
střídavě vaří rodiče a průvodci

dovozem z restaurace (3x)
dovozem ze zdravé jídelny (2x)
donesené rodiči z domova

22) Jak často děti ve Vaší MŠ jedí?

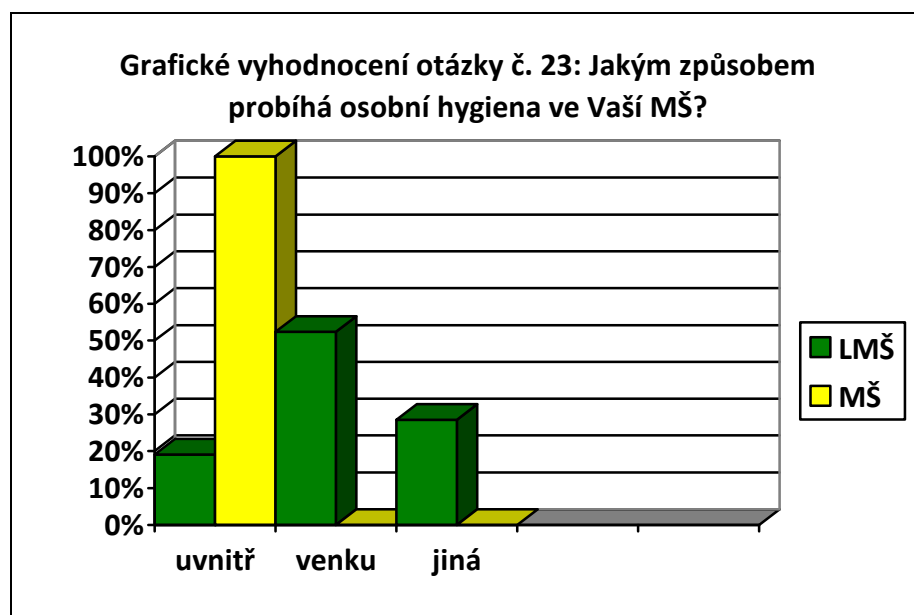
Graf 20: Graf k otázce č. 22



Nejčastěji uvedli učitelé obou typů mateřských škol, že děti jedí 3krát denně. Pouze 4,55 % učitelek ze standardní mateřské školy označilo odpověď méně než 3krát denně. 14,29 % učitelů z lesních mateřských škol uvedlo, že děti jedí méně než 3krát denně a dalších 4,76 % z nich uvedlo, že děti jedí v MŠ více než 3krát. Domnívám se, že odpověď méně než 3krát může znamenat, že je v mateřské škole pouze polodenní provoz.

23) Jakým způsobem probíhá osobní hygiena ve Vaší MŠ?

Graf 21: Graf k otázce č. 23



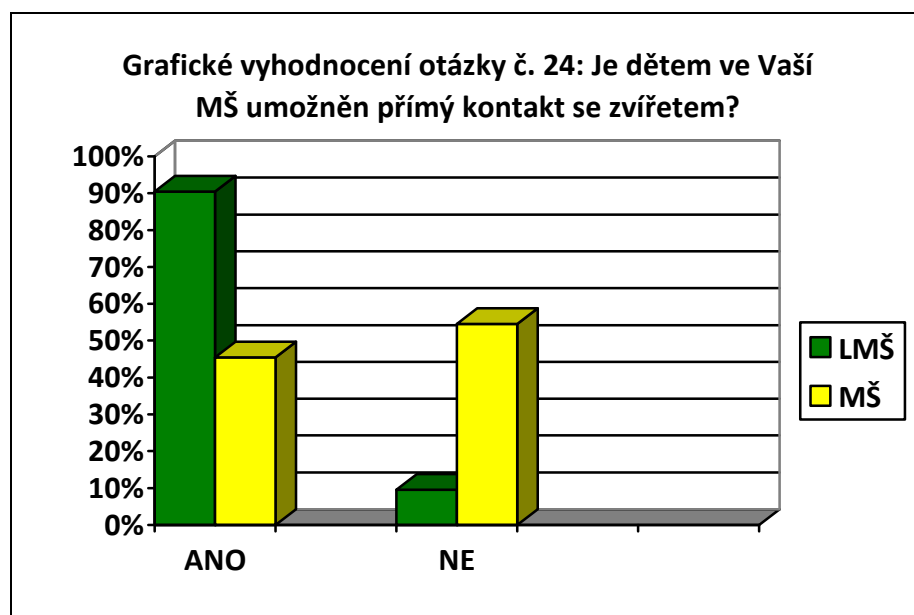
Všechny učitelky ze standardních MŠ (100 %) odpověděly, že hygiena probíhá uvnitř v umývárně. U učitelů z LMŠ se objevily všechny odpovědi, 19,05 % uvedlo, že hygiena probíhá uvnitř, 52,38 % uvedlo venku a 28,57 % uvedlo odpověď **jiná**.

Odpověď „jiná“:

LMŠ
venku separační WC, umývání rukou v zimě uvnitř teplou vodou z várnice s kohoutkem, v teplém období venku studenou vodou z kanystru s kohoutkem
v zázemí máme chemické WC a kanystr s vodou, když jsme venku, provádíme potřebu venku a omýváme si ruce vodou z PET lahve
Máme obojí – na zahradě školky děti chodí na záchod dovnitř, v lese volně
kompostovací toaleta, venkovní umývárna, v zimě uvnitř s teplou vodou
uvnitř a v lese
kombinace obou

24) Je dětem ve Vaší MŠ umožněn přímý kontakt se zvířetem?

Graf 22: Graf k otázce č. 24

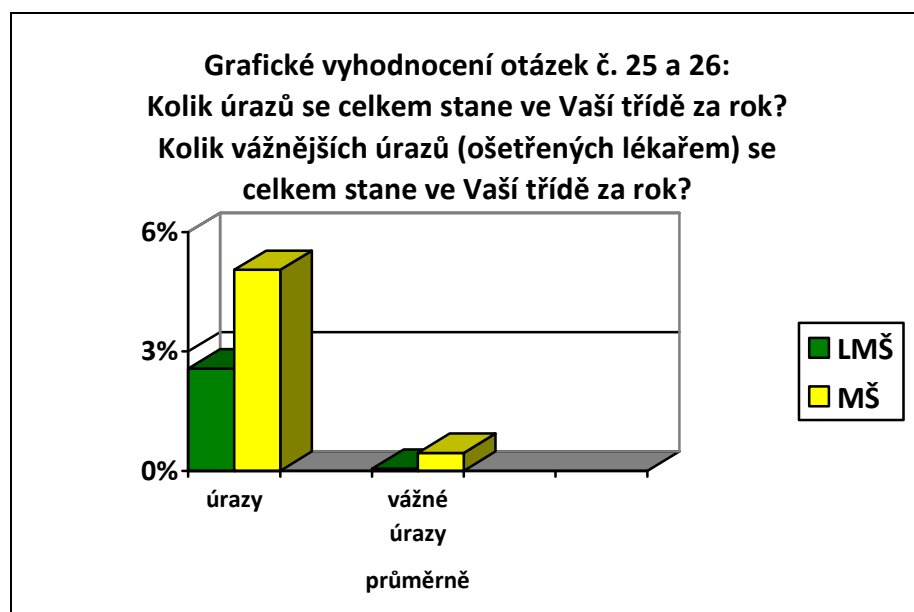


90,48 % učitelů z lesních mateřských škol uvedlo, že umožňují přímý kontakt dětí se zvířetem. U standardních MŠ označilo odpověď **ano** pouze 45,45 % učitelek.

25) Kolik úrazů se celkem stane ve Vaší třídě za rok?

26) Kolik vážnějších úrazů (ošetřených lékařem) se celkem stane ve Vaší třídě za rok?

Graf 23: Graf k otázkám č. 25 a 26

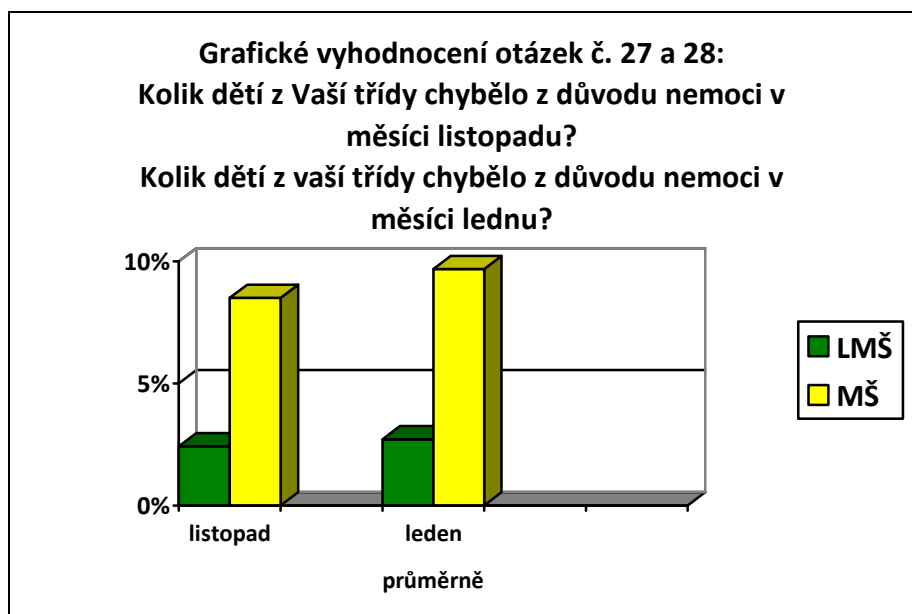


Průměrné procento úrazů ve standardních mateřských školách je 5,05 a v lesních mateřských školách 2,57. Průměrné procento vážnějších úrazů (ošetřených lékařem) je u standardních mateřských škol 0,45 a u lesních mateřských škol 0,05.

27) Kolik dětí z Vaší třídy chybělo z důvodu nemoci v měsíci listopadu?

28) Kolik dětí z Vaší třídy chybělo z důvodu nemoci v měsíci lednu?

Graf 24: Graf k otázkám č. 27 a 28



V listopadu v LMŠ chybělo průměrně 2,42 % a v lednu 2,71 % dětí. V listopadu ve standardní MŠ chybělo průměrně 8,5 % a v lednu 9,68 % dětí.

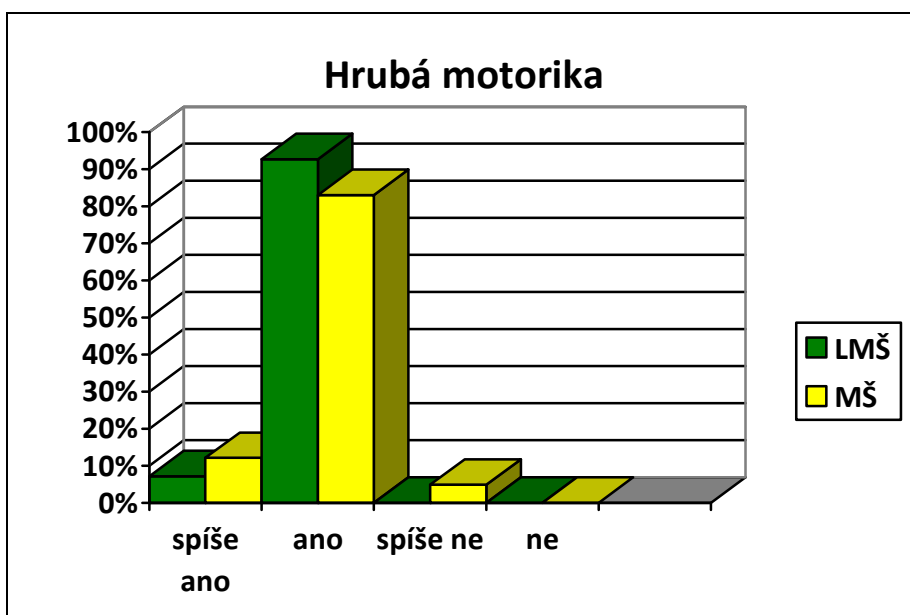
Z grafu vyplívá, že v obou měsících (listopad, leden) chybělo průměrně z důvodu nemoci více dětí ve standardních MŠ než v LMŠ.

3.2.2 Vyhodnocení druhého dotazníku

Tento dotazník byl rozeslán učitelkám a učitelům lesních i standardních mateřských škol. Dotazník obsahoval 37 otázek, týkajících se typu mateřské školy a jejího vlivu na vývoj předškolního dítěte (4 – 6 let). Odpovědi byly následně rozděleny do osmi oblastí a vyhodnoceny v grafech.

Hrubá motorika

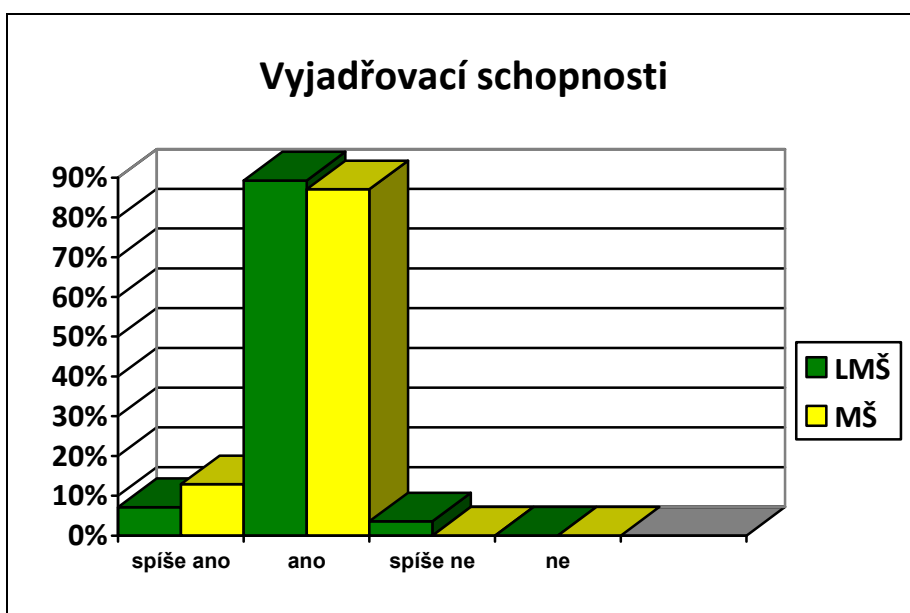
Graf 25: Hrubá motorika



Graf znázorňuje souhrnně výsledky otázek č. 3 až 10. Z grafu je možno usoudit, že v oblasti hrubé motoriky jsou obratnější děti z LMŠ.

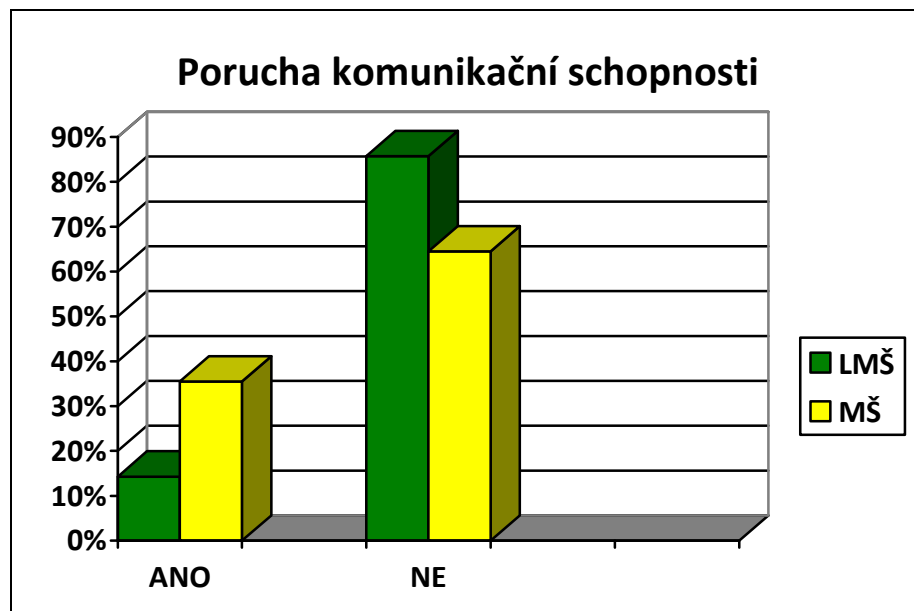
Řeč

Graf 26: Řeč



V této oblasti jsou výsledky vyjadřovacích schopností dětí ze standardních MŠ lepší. Nicméně, rozdíl je velmi malý (jedno dítě).

Graf 27: Porucha komunikační schopnosti



Poruchy komunikačních schopností se ve větší míře objevily u dětí ze standardních MŠ (35,48 %). V LMŠ má poruchu komunikačních schopností 14,29 % dětí.

Poruchy komunikačních schopností, které byly uvedeny v dotazníku:

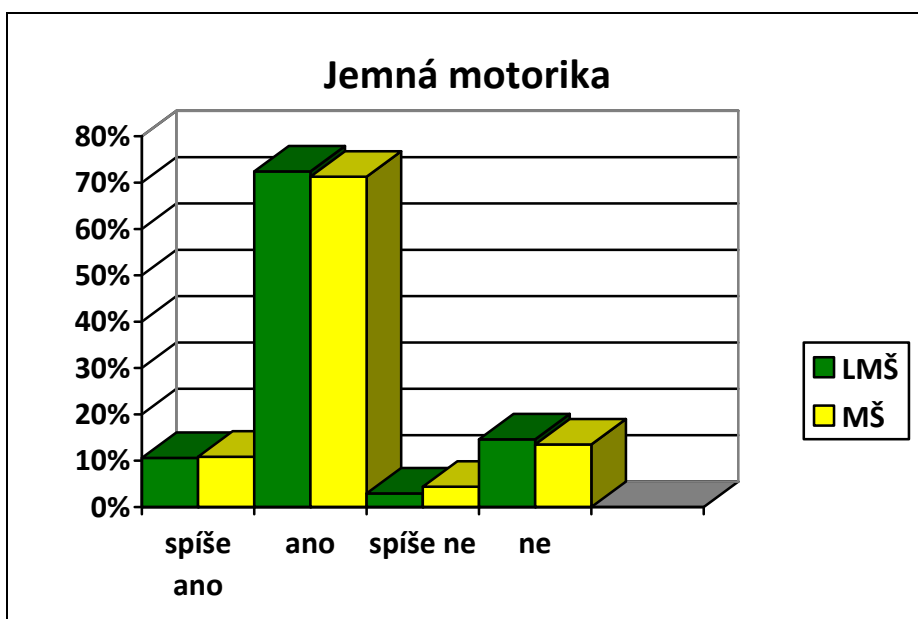
LMŠ: Huhňavost, rotacismus 2x, dyslalie 2x

MŠ: Rotacismus 2x, dyslalie 5x, autismus – NKS, koktavost 2x, vývojová dysfázie

Dva výše uvedené grafy byly zpracovány podle odpovědí na otázky č. 11 – 13.

Jemná motorika

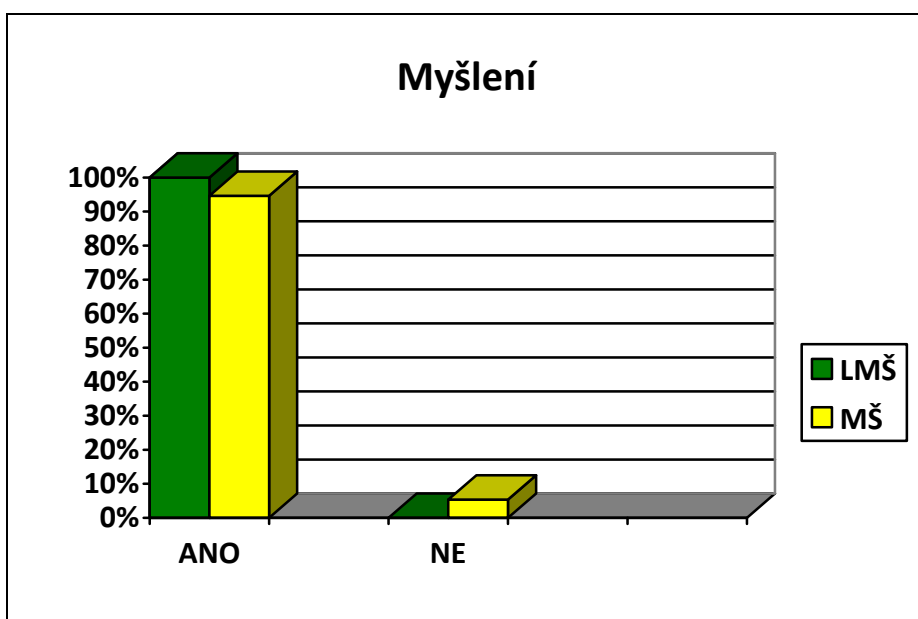
Graf 28: Jemná motorika



Otázky č. 14 – 24 vztahující se k této oblasti se týkaly kresby, sebeobsluhy, manipulace s předměty atd. Průměrné výsledky jsou shrnuty v grafu, z něhož vyplývá, že schopnosti dětí z obou typů MŠ jsou téměř vyrovnané.

Myšlení

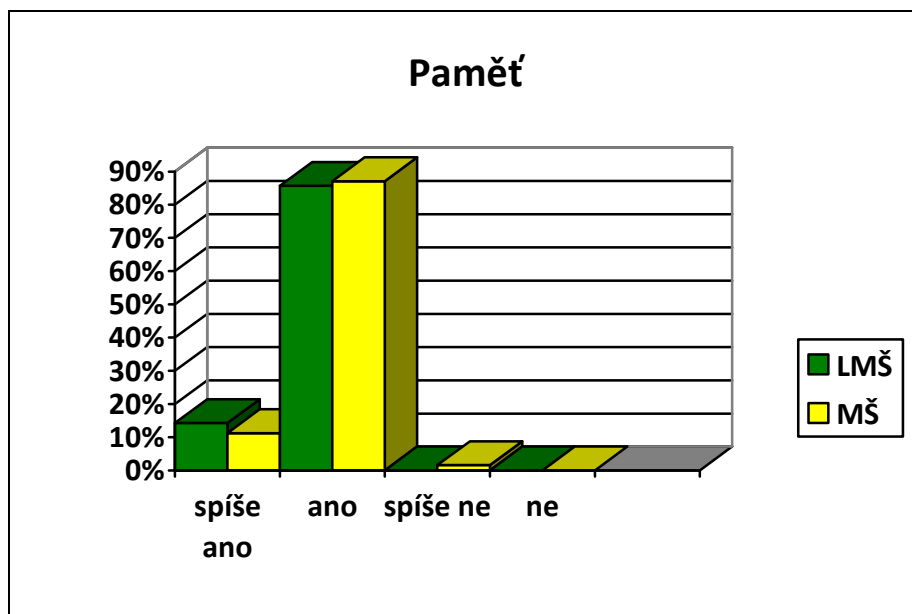
Graf 29: Myšlení



Z grafu je zřejmé, že děti z LMŠ v oblasti myšlení převyšují děti ze standardních MŠ.
Otázky č. 25 – 27.

Paměť

Graf 30: Paměť

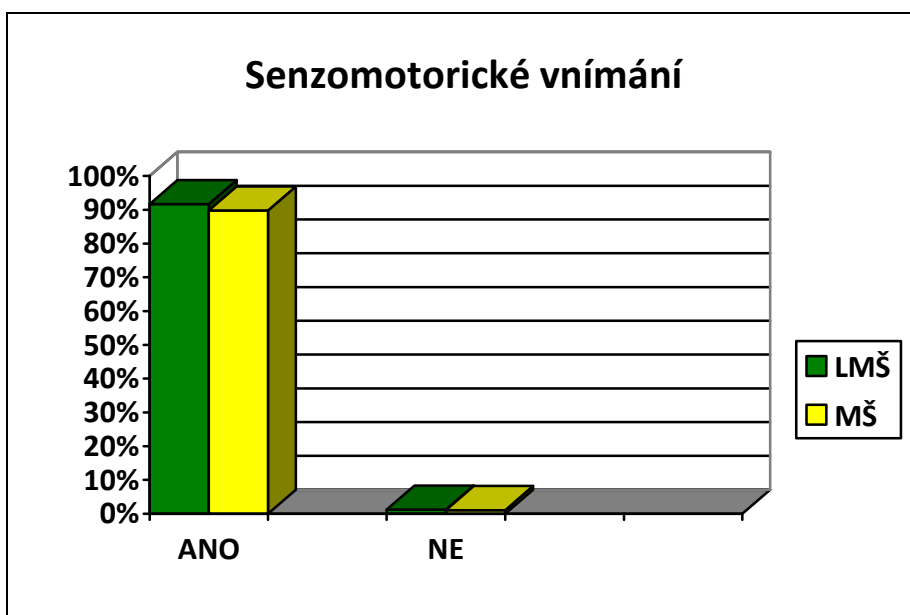


Výsledky naznačují, že děti z LMŠ mají lepší paměť než děti z MŠ.

Otázky č. 28 a 29.

Senzomotorické vnímání

Graf 31: Senzomotorické vnímání

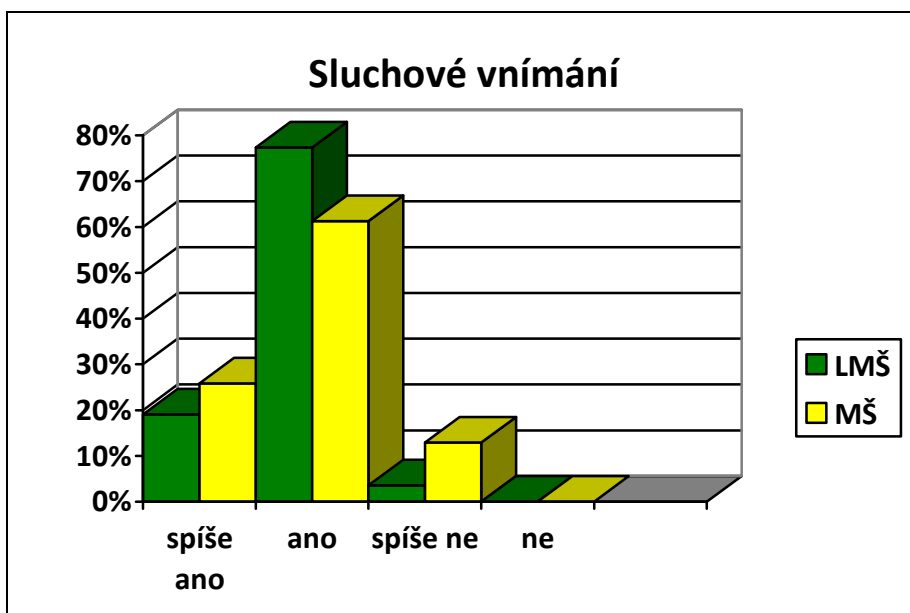


V grafu jsou zpracovány odpovědi na otázky č. 30 – 32 vztahující se k této oblasti.

Výsledky napovídají, že v oblasti senzomotorického vnímání jsou děti z LMŠ úspěšnější.

Sluchové vnímání

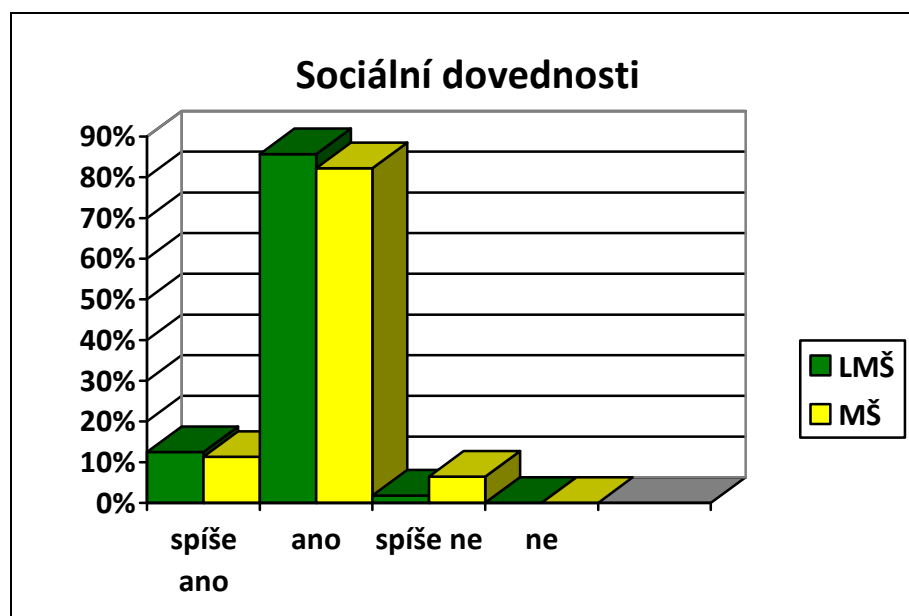
Graf 32: Sluchové vnímání



V oblasti sluchového vnímání, které se týkaly otázky č. 33 – 35, vyplývá, že děti z LMŠ dopadly lépe.

Sociální dovednosti

Graf 33: Sociální dovednosti



Z grafu lze usuzovat, že sociální chování dětí z LMŠ dosahuje vyšší úrovně.

Otázky č 36 a 37.

3.3 Závěry dotazníkového šetření

Z důvodu nižšího počtu respondentů, jsou výsledky pouze orientační. Předpoklady tedy nelze na základě realizovaného výzkumu zcela potvrdit, nebo vyvrátit.

3.3.1 První dotazník

1. předpoklad: Děti z lesních MŠ tráví více času venku než děti z klasických MŠ.

K tomuto předpokladu se vztahuje otázka č. 6 z prvního dotazníku.

Nejčastěji učitelé z LMŠ zvolili odpověď jinou (90,48 %), kde někteří uvedli, že s dětmi venku v přírodě tráví celý den, někteří uvedli mezi 3 a 5 hodinami denně a někteří 6 hodin.

Nejčastější odpověď učitelek z MŠ byla, že s dětmi venku v přírodě tráví průměrně denně 2 hodiny (72,73 %).

Výsledky výzkumu naznačují, že je tento předpoklad správný.

2. předpoklad: Děti z lesních MŠ byly méně nemocné v měsících listopadu a lednu než děti ze standardních MŠ.

K tomuto předpokladu se vztahují otázky č. 27 a 28 z prvního dotazníku.

V listopadu v LMŠ chybělo průměrně 2,42 % a v lednu 2,71 % dětí. V listopadu ve standardní MŠ chybělo průměrně 8,5 % a v lednu 9,68 % dětí.

Výsledky prokazují, že nemocnost v lesních mateřských školách byla v těchto měsících nižší než ve standardních mateřských školách.

Z toho vyplývá, že předpoklad se v této skupině respondentů **potvrdil**.

3. předpoklad: V lesních MŠ je větší prostor pro vlastní aktivitu dětí než v standardních MŠ.

K tomuto předpokladu se vztahuje otázka č. 9 z prvního dotazníku.

V obou typech mateřských škol převažuje odpověď více než 2 hodiny u LMŠ 71,43 % u MŠ 68,18 %. 27,27 % učitelek z MŠ a 14,29 % učitelů z LMŠ uvedlo, že děti mají 2 hodiny denně prostor pro vlastní aktivitu. 9,52 % učitelů z LMŠ označilo odpověď jiná, kde uvedli, že děti mají denně prostor pro vlastní aktivitu více než 3 hodiny a 3 – 6 hodin.

Výsledky jsou tedy nakloněny tomu, že byl tento předpoklad správný.

4. předpoklad: Učitelé ve standardních MŠ mají delší praxi než učitelé v LMŠ.

K tomuto předpokladu se vztahuje otázka č. 4 z prvního dotazníku.

Průměrná délka praxe v mateřské škole je u učitelů v MŠ 21,56 let, u učitelů z LMŠ je průměrná délka praxe pouze 1,45 let.

Výsledky výzkumu naznačují správnost předpokladu.

5. předpoklad: Učitelé v LMŠ věnují více času pohybovým činnostem, než učitelé v standardních MŠ.

K tomuto předpokladu se vztahuje otázka č. 15 z prvního dotazníku.

100 % učitelů z LMŠ označilo, že zařazují pohybové aktivity denně. 95,45 % učitelek ze standardních MŠ. 4,55 % uvedlo, že zařazují pohybové aktivity týdně.

Na základě výsledků výzkumu lze považovat tento předpoklad za správný.

3.3.2 Druhý dotazník

1. předpoklad: Děti z LMŠ jsou motoricky obratnější než děti ze standardních MŠ.

K tomuto předpokladu se vztahují otázky č. 3 až 10 z druhého dotazníku.

Z výsledků vyplívá, že v oblasti hrubé motoriky jsou obratnější děti z LMŠ.

Výsledky tedy opět naznačují správnost tohoto předpokladu.

2. předpoklad: Děti ze standardních MŠ mají lépe rozvinutou jemnou motoriku než děti z LMŠ.

K tomuto předpokladu se vztahují otázky č. 14 – 24 z druhého dotazníku.

Průměrné výsledky jsou téměř vyrovnané, z toho důvodu je tento předpoklad spíše nesprávný.

3. předpoklad: U dětí z LMŠ jsou poruchy komunikačních schopností méně časté než u dětí ze standardních MŠ.

Poruchy komunikačních schopností se ve větší míře objevily u dětí ze standardních MŠ (35,48 %). V LMŠ má poruchu komunikačních schopností 14,29 % dětí.

Dle výsledků lze usuzovat, že je tento předpoklad správný.

3.4 Srovnání průběhu dne lesní MŠ a standardní MŠ

3.4.1 Lesní mateřské školy

Doma v lese

Zřizovatel:

Občanské sdružení „Doma v lese“

Adresa: Otakarova 2696/20, 370 01 České Budějovice

Charakteristika:

Občanské sdružení „Doma v lese“ zahájilo dne 1. 9. 2012 provoz dětského lesního klubu inspirovaného filozofií lesních mateřských škol.

Probíhá zde vzdělávání a výchova dětí ve věku od 2,5 – 6 let, které jsou zaměřené na zdravý, harmonický, duševní a tělesný rozvoj dítěte pobytem v přírodě.

Pro zajištění individuálního přístupu k dětem, je při vybraných aktivitách je k dispozici i více pedagogů než jen dva, tehdy mohou být děti rozděleny dle svého zájmu do menších skupin.

Lesní školka „Doma v lese“ se nachází na okraji obce Třisov, na travnatém pozemku, který je ze tří stran ohraničen lesem a nabízí krásný výhled do krajiny. Personál školky zajišťuje pro děti z Českých Budějovic každodenní svoz vlakem, ale místo je bez problémů dostupné i automobilem.

Zázemí tvoří zateplená mongolská jurta s kamny na dřevo, ve které je pro děti zajištěna tekoucí teplá i studená voda, suché WC, nočníky a standardně vybavená lékárna.

Dětem je umožněn každodenní kontakt se zvířaty, který je součástí konceptu a program LMŠ. Na pozemku žijí labrador Kryštof, ovce Agáta a Beáta a králík Mikuláš. Nedaleko zázemí se nachází přírodní koupaliště zásobené čistou vodou z Kleti. Pro děti je každodenně zajištěn dovoz teplých obědů z bio-restaurace.

Režim dne v LMŠ:

7:30 – 8:00	příjezd/příchod dětí
8:00 – 9:00	ranní zahájení
9:00 – 9:30	dopolední svačina
9:30 – 11:30	1. venkovní blok
11:30 – 12:00	příprava na oběd, oběd
12:00 – 13:00	odpočinek po obědě
13:00 – 15:00	2. venkovní blok
15:00 – 15:30	odpolední svačina
15:30 – 16:00	ukončení dne

(Doma v lese, 2012, [online])

Hvozdík

Zřizovatel:

Hvozdík o. s.

Adresa: Hvozdnice 24, Praha-západ 252 05

Charakteristika:

7. 9. 2011 byl otevřen rodinný klub Hvozdík inspirovaný myšlenkou lesních mateřských škol.

Hlavním cílem občanského sdružení bylo, umožnit dětem vlastním i cizím trávit co nejvíce času v přírodě.

V listopadu 2012 se klub přemístil na Šerniny (část obce Davle), kde je nyní jeho zázemí tvořeno jurtou. Do poloviny roku 2013 byla činnost klubu tři dny v týdnu, přičemž třetí den byla provozní doba zkrácena. V současné době je klub Hvozdík v provozu všechny tři dny od 8:00 – 16:00.

Zázemím je jurta, kde je k dispozici pitná voda, toaleta a umyvadlo. Obědy zajišťují rodiče na základě zdravotních a stravovacích potřeb svých dětí.

Režim dne v LMŠ:

8:00 – 9:00	scházíme se a hrajeme si na zahradě
9:00 – 9:15	společně se přivítáme, pozdravíme skřítku Hvozdíky a sluníčko
9:15 – 12:15	hrajeme si, učíme se, tvoříme a svačíme v přírodě
12:15 – 12:45	společně obědváme
13:00 – 14:00	čteme nebo si vyprávíme pohádku a odpočíváme
14:00 – 16:00	svačíme a jdeme si hrát a tvořit ven

(Lesní klub. 2013, [online])

3.4.2 Standardní mateřské školy

Mateřská škola Zahradnického II

Zřizovatel:

Město Havlíčkův Brod

Adresa: Havlíčkovo náměstí 57, Havlíčkův Brod

Charakteristika:

V mateřské škole jsou tři třídy, kapacita MŠ je 54 dětí. MŠ se nachází v klidné okrajové části města, nedaleko areálu nemocnice z větší části je obklopena přírodou. Budova je jednopatrová, v přízemí jsou dvě třídy, které jsou věkově heterogenní. Třetí třída je umístěna v prvním patře, v této třídě probíhá vzdělávání dětí se zdravotním postižením.

Každá třída má samostatný vchod, šatnu a vlastní sociální zařízení. Třídy jsou dostatečně velké a jsou vyhovující pro skupinové i individuální činnosti.

Součástí MŠ je i velká zahrada.

Stravování je zajištěno kuchyní přímo v MŠ.

Režim dne v MŠ:

6:30 – 9:00	příchod dětí do MŠ; hry a činnosti dětí; ranní kruh; tělovýchovná chvílka; hygiena; dopolední svačina
9:00 – 11:30	společné, skupinové, individuální činnosti; příprava na pobyt venku; pobyt venku
11:30 – 12:00	oběd
12:00 – 14:00	hygiena; odpočinek
14:00 – 16:30	dopolední svačina; spontánní hry a činnosti dětí

(MŠ Zahradnického II, [online])

Mateřská škola Františka Ondříčka

Zřizovatel:

Statutární Město České Budějovice

Adresa: Náměstí Přemysla Otakara II. 1-2, České Budějovice

Charakteristika:

Mateřská škola Františka Ondříčka, má tři třídy, z nichž dvě jsou pro děti ve věku od 3 – 5 let a jedna pro děti předškolní.

Provoz mateřské školy byl zahájen v září roku 1978, byla první MŠ na sídlišti Vltava. Zahrada MŠ je členitá a je obklopena vzrostlými stromy.

Od roku 1997 je programem školy projekt: „Mateřinková zahrada“, která každým rokem vyvrcholí akcí „Den Země“. Projekt je celoroční, děti se učí poznávat přírodu, chránit ji a získávají tak základy ekologického citění.

Do výchovně vzdělávacího programu jsou zapracovány prvky, které jsou v souladu s aktivitami školy, navazují na roční období, lidové tradice a to vše je doplněno praktickými činnostmi výtvarnými, hudebními i pohybovými.

Režim dne v MŠ:

6:00 – 08:00	volná činnost, spontánní hry, individuální práce s dětmi
8:00 – 08:30	svačina, upevňování hygienických návyků, stolování
8:30 – 08:45	volná činnost, individuální práce
8:45 – 09:15	spontánní a řízená činnost
9:30 – 11:15	pobyt venku, kde se plní činnosti spojené s TV aktivitami, pozorování, experimentování, otužování a projektem Mateřinková zahrada – environmentální výchova
11:15 – 11:45	oběd – děti jsou vedeny ke kulturnímu stolování a sebeobsluze

11:45 – 13:45 odpočinek, spánek nebo chvilkový odpočinek a pak hra

13:45 – 16:30 Svačina a odpolední činnost

(O nás, 2014, [online])

3.4.3 Srovnání

Denní program ve standardních mateřských školách je z větší části totožný. Liší se pouze v detailech, jako jsou jiné časové dispozice činností.

Ovšem režim v MŠ Zahradnického umožňuje podle mého názoru učitelkám větší flexibilitu během dne než režim v MŠ Františka Ondříčka.

Totéž platí u denních programů obou lesních mateřských škol, které jsem navštívila. Myslím si, že program lesních mateřských škol nabízí větší možnost přizpůsobit se individuálním potřebám dětí, jejich zájmu, počasí atp.

Další odlišností je průběh dopolední i odpolední svačiny: vzhledem k tomu, že pedagog zabezpečující dětem jídlo (které nese v batohu) mají tedy děti možnost posvačit kdekoliv bez ohledu na místo a čas. Svačiny tedy nejčastěji probíhají v přírodě při cestě k zázemí, nebo v lese, kam děti vyrazily na celý den.

Znatelný rozdíl jsem zaznamenala v přístupu k odpolednímu odpočinku dětí. Domnívám se, že kvůli zvýšené fyzické aktivitě v lesních MŠ, je odpočinek vnímán větší částí dětí jako „odměna“. Oproti tomu ve standardních MŠ, jsem se setkala s tím, že část dětí nemůže usnout a je tedy pro ně odpočinek spíše nepříjemný.

Pro ty děti, které při čtení pohádek neusnou, je v obou LMŠ připraven náhradní program (kreslení, grafomotorické listy, příprava na ZŠ), což jsem v standardních MŠ neviděla.

Děti nebyly nuceny ke spánku v žádné mateřské škole, kterou jsem navštívila, ale dle mého názoru, je pro děti vhodnější kratší doba odpočinku v LMŠ.

V obou lesních mateřských školách je dětem umožněn těsný kontakt s přírodou, který během dne přinesl mnoho podnětů k dalším činnostem (zmrzlý okoun, peří uhynulého ptáka, napájení ovcí, krmení ptáků,...).

V obou standardních mateřských školách je zázemí zahrady kvalitně materiálně vybaveno, přesto si myslím, že děti z lesních mateřských škol nejsou v tomto směru ochuzeny.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila na předškolní období a jeho důležitost, na vztah lesních mateřských škol a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Shrnula jsem zde metody a principy, které se při pobytu s dětmi v přírodě nejčastěji využívají. Pokusila jsem se vymezit pojem lesní mateřská škola, její hlavní myšlenku a přínosy. Krátce se ve své práci zmiňuji také o historii vzniku lesních mateřských škol jak u nás, tak i v zahraničí. Dále uvádím jejich současnou legislativu a zmiňuji se o podmínkách, ve kterých výchova v LMŠ probíhá. Poslední kapitola teoretické části se zabývá vlivem toho typu mateřské školy na vývoj dětí.

V praktické části jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu, který jsem realizovala formou dvou dotazníků určených učitelům z LMŠ a MŠ. Mým cílem bylo zjistit, jaké jsou rozdíly mezi lesními mateřskými školami a standardními mateřskými školami. Výrazné rozdíly vidím v délce praxe učitelů a v jejich nejvyšším dosaženém vzdělání. U učitelů lesních mateřských škol je délka praxe výrazně nižší, ale jejich vzdělání je ve většině případů vysokoškolské. Oproti tomu ve standardních MŠ je praxe učitelů delší a vzdělání nejčastěji středoškolské. Rozdílem je také nižší počet dětí v LMŠ, který je dle mého názoru výhodou, protože dává učitelům více prostoru pro individuální práci. Hlavním cílem LMŠ je co nejdelší pobyt s dětmi v přírodě. Výzkum ukázal, že děti z LMŠ tráví venku denně minimálně dvě hodiny, zpravidla však více. Děti ze standardních MŠ, venku tráví nejčastěji dvě hodiny denně, přesně jak uvádí RVP PV. Velký rozdíl spatřuji v délce odpoledního odpočinku dětí, který je v LMŠ podstatně kratší.

Výrazné odlišnosti lze pozorovat ve způsobu stravování a hygieny. V lesních mateřských školách se na přípravě stravy často podílejí průvodci a rodiče, nebo je strava dovážena ze zdravých restaurací či jídelen. Hygiena v LMŠ probíhá nejčastěji venku formou suché toalety.

Výsledky výzkumu ukazují, že jako další rozdíl lze považovat průměrnou nemocnost, která byla v měsících listopadu a lednu u dětí z LMŠ výrazně nižší.

Jako pozitivní se mi jeví skutečnost, že obě formy předškolního vzdělávání zahrnují do programu ekologicky zaměřené aktivity. Výzkum ukázal, že ve standardních MŠ jsou tyto aktivity častěji realizovány ve spolupráci s Ekocentry.

Dále jsem chtěla zjistit, existuje-li souvislost mezi typem mateřské školy a jejím vlivem na vývoj dítěte.

Na základě získaných informací si myslím, že přírodní prostředí nemá negativní vliv na vývoj dítěte, naopak má vliv pozitivní, v některých zkoumaných oblastech jsou výsledky dětí z LMŠ lepší než výsledky dětí ze standardních mateřských škol.

Součástí praktické části je také srovnání průběhu dne lesní a standardní MŠ. Za tímto účelem jsem navštívila dvě lesní mateřské školy a dvě standardní mateřské školy, kde jsem měla možnost shlédnout náplň dne, zapojit se do činností a her.

Díky tomu jsem měla šanci zažít na vlastní kůži den v lesní mateřské škole. Tato zkušenost se pro mě stala nezapomenutelnou a mám pocit, že i děti, které tyto lesní školky navštěvují, to vidí stejně a každý den je pro ně něčím novým, neznámým a zajímavým.

Nemohu ovšem říci, zda je některý z typů mateřské školy vhodnější či ne. Dle mého názoru a zkušeností je nejdůležitější osobnost učitele jeho přístup k dětem a k této práci jako k životnímu poslání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- Background to Forest School in Europe and across the UK. *Forest Education Initiative* [online]. 2010 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://www.foresteducation.org/woodland_learning/forest_schools/background_to_forest_schools/.
- CORNELL, Joseph Bharat. *Objevujeme přírodu: učení hrou a prožitkem*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 144 s. ISBN 978-80-262-0145-8. [Z anglického originálu přeložila Lenka Kapsová].
- CORNELL, Joseph Bharat. *Sharing nature with children: a parents' and teachers' nature-awareness guidebook*. Nevada City, Calif.: Ananda Publications, 1979. ISBN 09-161-2414-2.
- Česká republika. Ustanovení hygienických podmínek v zařízení typu lesní mateřské školy. In: Zákon č. 258/2000 Sb. Středočeský kraj, 2012.
- Doma v lese: všude dobře - venku nejlíp. Doma v lese [online]. 2012 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.domavlese.cz/>.
- Emilie Strejčková – zakladatelka Toulcov dvora. *Toulcův Dvůr* [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: <http://www.toulcuvdvur.cz/o-nas/historie/zakladatelka>.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- HANUŠ, Radek. CHYTILOVÁ, Lenka. *Zážitkové pedagogické učení*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2.
- HERMAN, Marek. *Najděte si svého marťana: ... co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli....* 2. přeprac. vyd. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-023-3.
- Historie. *Asociace lesních mateřských škol* [online]. Praha [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://lesnims.cz/zakladni-informace/historie>.

HOLÍKOVÁ, Jana. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. MŠMT ukončilo pilotní ověřování lesních tříd*. [online]. Praha, 2013, 22. března [cit. 2014-03-06].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-ukoncilo-pilotni-overovani-lesnich-trid>.

CHRÁSTKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 272 s. ISBN 978- 80-247-1369-4.

iDNES. Lesní školky přesvědčily i úředníky. Na děti v přírodě přispěje stát [online]. 22. 3. 2013 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/stat-bude-platit-ve-skolkach-lesni-tridy-fd8-/domaci.aspx?c=A130321_172113_domaci_jj.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2010, 148 s. ISBN 978-80-86307-95-4.

KAPUCIÁNOVÁ, Magdalena. *Lesní mateřské školy*. Praha, listopad 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PhDr. Kateřina Jančaříková Ph.D.

LACINOVÁ, Ivana. HAVLOVÁ, Jana. ŠPRACHTOVÁ, Ludmila. ŠROMOTOVÁ, Milada. *Co dělají mateřské školy v Norsku pro zdravý vývoj dětí aneb Nikdo není malý: zkušenosti ze zájezdového semináře projektu Zdravá mateřská škola do norských mateřských škol*. Vyd. 1. Kroměříž: Spirála, 1999. ISBN 80-901873-3-1.

LANGMEIER, Josef. LANGMEIER, Miloš. KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzilogie*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství H&H, 2002, 132 s. Pedagogika (ISV). ISBN 80-731-9016-8.

LEBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0094-9.

Lesní mateřská škola. *Mateřská škola Malý strom* [online]. 2009 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.malystrom.cz/o-skolce/lesni-materska-skola/>.

MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek Brno, 2000, 205 s. ISBN 80-902954-0-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 184 s. ISBN 8-80-247-0870-6.

Lesní klub. Rodinný klub Hvozdík [online]. 5. 10. 2013 [cit. 2014-02-21].
Dostupné z: <http://hvozdik.webnode.cz/lesni-klub/>.

Lesní mateřské školy. *Mezi stromy: lesnicko-dřevařský vzdělávací portál* [online]. 2007 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.mezistromy.cz/cz/vzdelani/lesni-pedagogika/lesni-pedagogika-ve-svete/lesni-materske-skoly>.

MŠ Zahradnického II. Korálky MŠ Havlíčkův Brod [online]. [cit. 2014-02-21].
Dostupné z: <http://zahradnickeho-ii.mskoralky.cz/>.

Myšlenka lesní MŠ. Asociace lesních mateřských škol [online]. Praha [cit. 2014-02-12].
Dostupné z: <http://lesnims.cz/zakladni-informace/myslenka-lesni-ms>.

O nás. MŠ Dlouhá a její součást MŠ Františka Ondříčka [online]. 2014 [cit. 2014-02-21].
Dostupné z: <http://www.msdlouha.cz/o-nas>.

PELIKÁN, Jiří. *Výchova pro život*. Vyd. 2. Praha: ISV nakladatelství, 2004, 123 s. ISBN 80-86642-31-3.

PRŮCHA, Jan., KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 184 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

TĚTHALOVÁ, Marie. *I v lese lze rozvíjet předškolní kurikulum. Informatorium. Časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. Vyd. 2. Praha: Portál, únor 2012, 3 s. ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ, Marie. *Mateřská školka v lese. Informatorium. Časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. Vyd. 3. Praha: Portál, březen 2011, 3 s. ISSN 1210-7506.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 80-7178-308-0.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. Aktuální situace lesních mateřských škol v České republice. *Metodický portál: Články* [online]. 07. 04. 2011, [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/10009/AKTUALNI-SITUACE-LESNICH-MATERSKYCH-SKOL-V-CESKE-REPUBLICE.html>. ISSN 1802-4785.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010, 73 s. ISBN: 978-80-7212-537-1.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. Lesní mateřská škola – kořeny. *Metodický portál: Články* [online]. 19. 08. 2009. [cit. 2014-02-17]. Dostupný z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/3261/LESNI-MATERSKA-SKOLA---KORENY.html/>. ISSN 1802-4785.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. Využití metodiky Josepha Cornella (nejen) v lesní mateřské škole. *Metodický portál: Články* [online]. 05. 08. 2010 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/9321/VYUZITI-METODIKY-JOSEPHA-CORNELLA-NEJEN-V-LESNI-MATERSKE-SKOLE.html/>. ISSN 1802- 4785.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2012. ISBN 978-80-7212-537-1.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE. *Rámcový, vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: TAURIS, 2004. ISBN 80-87000-00-5.

Waldkindergarten – Forest Kindergarten in Germany. In: *Creative STAR Learning Company: I'm a teacher, get me OUTSIDE here!* [online]. 9. 2. 2013 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://creativestarlarning.co.uk/early-years-outdoors/waldkindergarten-forest-kindergarten-in-germany/>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

EU	Evropská unie
LMŠ	Lesní mateřská škola
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
USA	United States of America

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Rozdíly v kompetencích dětí navštěvujících minimálně 1 rok lesní MŠ (zeleně) a standardní MŠ (žlutě), podle výzkumu v německých předškolních zařízeních, Häfner, 2002.	30
Graf 2: Graf k otázce č. 1.....	33
Graf 3: Graf k otázce č. 2.....	34
Graf 4: Graf k otázce č. 3.....	34
Graf 5: Graf k otázce č. 4.....	35
Graf 6: Graf k otázce č. 5.....	35
Graf 7: Graf k otázce č. 6.....	36
Graf 8: Graf k otázce č. 7.....	37
Graf 9: Graf k otázce č. 8.....	38
Graf 10: Graf k otázce č. 9.....	38
Graf 11: Graf k otázce č. 10.....	39
Graf 12: Graf k otázce č. 12.....	40
Graf 13: Graf k otázce č. 13.....	41
Graf 14: Graf k otázce č. 14.....	42
Graf 15: Graf k otázce č. 15.....	43
Graf 16: Graf k otázce č. 16.....	44
Graf 17: Graf k otázce č. 18.....	46
Graf 18: Graf k otázce č. 19.....	46
Graf 19: Graf k otázce č. 21.....	48
Graf 20: Graf k otázce č. 22.....	49
Graf 21: Graf k otázce č. 23.....	50
Graf 22: Graf k otázce č. 24.....	51

Graf 23: Graf k otázkám č. 25 a 26.....	51
Graf 24: Graf k otázkám č. 27 a 28.....	52
Graf 25: Hrubá motorika.....	53
Graf 26: Řeč.....	53
Graf 27: Porucha komunikační schopnosti	54
Graf 28: Jemná motorika	55
Graf 29: Myšlení.....	55
Graf 30: Paměť	56
Graf 31: Senzomotorické vnímání	57
Graf 32: Sluchové vnímání	57
Graf 33: Sociální dovednosti	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dopis pro respondenty

Příloha č. 2: Dotazník č. 1

Příloha č. 3: Dotazník č. 2

Příloha č. 4: Fotografie z lesních mateřských škol

Příloha č. 1

Dopis pro respondenty

Vážené paní učitelky, páni učitelé,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění mých dotazníků.

Jmenuji se Kristýna Korbová a jsem studentkou 3. ročníku Jihočeské univerzity - Pedagogické fakulty – obor Učitelství pro mateřské školy. Momentálně pracuji (pod vedením Ing. Lenky Smržové) na **bakalářské práci** s názvem **Lesní mateřské školy a jejich vliv na vývoj předškolních dětí**. Součástí mé práce je také **výzkumné šetření**, které se zaměřuje na hlavní rozdíly mezi standardními mateřskými školami a lesními mateřskými školami a jejich vlivem na vývoj předškolních dětí v různých oblastech.

Tímto se na Vás obracím s prosbou, zda byste se do mého výzkumu nezapojili i Vy?

Výzkum probíhá formou dvou krátkých, anonymních dotazníků. Cílem, není hodnotit Vaši mateřskou školu a učitele, ale zařadit získané výsledky z Vaší mateřské školy do výzkumu a získat tak komplexní pohled na tuto problematiku. Vyplňování obou dotazníků Vám zabere cca 10 minut.

Děkuji Vám za Váš čas, který jste strávili vyplněním mých dotazníků.

Kristýna Korbová

Příloha č. 2

Dotazník č. 1

1) Jste učitelem ve standardní MŠ nebo lesní MŠ?

Standardní MŠ

Lesní MŠ

2) Jaké je Vaše pohlaví?

Žena

Muž

3) Jaký je Váš věk?

4) Délka Vaší praxe v Mateřské škole je?

5) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

6) Kolik hodin průměrně strávíte s dětmi venku v přírodě každý den?

Méně než dvě hodiny

Dvě hodiny

Více než dvě hodiny

Tři hodiny

Jiná

7) Kolik dětí máte v třídě?

8) Je Vaše třída věkově smíšená nebo homogenní?

Smíšená

Homogenní

9) Kolik hodin denně mají děti ve Vaší třídě prostor pro vlastní aktivitu?

Méně než dvě hodiny

Dvě hodiny

Více než dvě hodiny

Jiná

10) Jsou ve Vaší třídě děti s odkladem školní docházky?

Ano

Ne

11) Pokud jste u předchozí otázky odpověděli ano, kolik dětí s odkladem školní docházky je ve Vaší třídě?

12) Jak dlouho trvá odpolední odpočinek dětí ve Vaší MŠ?

Méně než hodinu

Jednu hodinu

Více než hodinu

Dvě hodiny

Jiná

13) Jak často zahrnujete do Vašeho programu hudební aktivity?

Denně

Týdně

Jiná

14) Jak často zahrnujete do Vašeho programu výtvarné aktivity?

Denně

Týdně

Jiná

15) Jak často zahrnujete do Vašeho programu pohybové aktivity?

Denně

Týdně

Jiná

16) Nabízí Vaše MŠ nějaké mimoškolní aktivity (keramika, výtvarná výchova, pracovní činnosti, hra na hudební nástroj...)?

Ano

Ne

17) Pokud jste u předchozí otázky odpověděli ano, jaké mimoškolní aktivity nabízí Vaše MŠ?

18) Zahrnujete do Vašeho programu ekologicky zaměřené aktivity?

Ano

Ne

19) Využíváte služeb ekocenter?

Ano

Ne

20) Pokud jste u předchozí otázky odpověděli ano, jaké služby Ekocenter využíváte?

21) Jakým způsobem probíhá stravování ve Vaší MŠ?

V ŠJ

Donesené dětmi z domova

Dovozem z blízké ŠJ

Jiná

22) Jak často děti ve Vaší třídě jedí?

Méně než třikrát

Třikrát

Více než třikrát

Jiná

23) Jakým způsobem probíhá osobní hygiena ve Vaší třídě?

Uvnitř (umývárna a toalety)

Venku (formou suché toalety)

Jiná

24) Je dětem ve Vaší MŠ umožněn přímý kontakt se zvířetem?

Ano

Ne

25) Kolik úrazů se celkem stane ve Vaší třídě za rok? (uved'te počet číslovkou)

- 26) Kolik vážnějších úrazů (ošetřených lékařem) se stane ve Vaší třídě za rok?
(uved'te počet číslovkou)
- 27) Kolik dětí z Vaší třídy chybělo z důvodu nemoci v měsíci listopadu? (uved'te prosím počet číslovkou)
- 28) Kolik dětí z Vaší třídy chybělo z důvodu nemoci v měsíci lednu? (uved'te prosím počet číslovkou)

Příloha č. 3

Dotazník č. 2

1) Dítě navštěvuje:

Standardní mateřskou školu

Lesní mateřskou školu

2) Věk dítěte je:

3) Zvládá dítě chůzi?

Ano

Ne

4) Zvládá dítě běh?

Ano

Ne

5) Zvládá dítě skákání?

Ano

Ne

6) Zvládá dítě chůzi do schodů se střídáním nohou?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

7) Zvládá dítě chůzi ze schodů se střídáním nohou?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

8) Je dítě schopné udržet rovnováhu na jedné noze?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

9) Dokáže dítě hodit míč?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

10) Dokáže dítě chytit míč?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

11) Je dítě schopné hovořit o různých událostech ze svého života?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

12) Má dítě nějakou specifickou vadu řeči?

Ano

Ne

Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano, pokračujte prosím následující otázkou.

Pokud jste odpověděli ne, následující otázku prosím přeskočte.

13) Jakou specifickou vadu řeči dítě má?

14) Dokáže dítě nakreslit lidskou postavu (hlava, trup a jednotlivé části těla, jsou připojené na správném místě)

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

15) Dokáže dítě v kresbě správně označit detaily lidského obličeje?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

16) Je dítě schopné samostatně použít toaletu?

Ano

Ne

17) Je dítě schopné se bez větší pomoci obléknout?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

18) Umí si dítě zavázat tkaničky u bot?

Ano

Ne

19) Umí dítě používat nůžky?

Ano

Ne

20) Pokud ano, drží nůžky správně?

Ano

Ne

21) Umí dítě správně držet tužku?

Ano

Ne

22) Používá dítě při jídle příbor?

Ano

Ne

23) Pokud ano, drží příbor správně?

Ano

Ne

24) Je dítě pečlivé a přesné?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

25) Umí dítě rozlišit základní barvy?

Ano

Ne

26) Je dítě schopné třídit předměty podle tvaru?

Ano

Ne

27) Je dítě schopné najít rozdíl mezi dvěma zdánlivě stejnými předměty?

Ano

Ne

28) Je dítě schopné naučit se krátkou báseň?

Ano

Ne

29) Je dítě schopné zapamatovat si krátkou báseň?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

V následující otázce je možné označit více odpovědí.

30) Je dítě schopné určit polohy:

nahoře/dole

vpředu/ vzadu

vpravo/vlevo

není schopné

31) Je dítě schopné uspořádat předměty podle velikosti?

Ano

Ne

V následující otázce je možné označit více odpovědí.

32) Je dítě schopné správně použít pojmy:

více/méně

větší/menší

není schopné

33) Dokáže dítě soustředěně naslouchat slovně sdělené informaci?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

34) Dokáže dítě na danou slovně sdělenou informaci reagovat?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

35) Dokáže dítě vnímat rytmus?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

36) Je dítě schopné spolupracovat s ostatními?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

37) Hraje si dítě rádo ve skupině ostatních dětí?

Spíše ano

Ano

Spíše ne

Ne

Příloha č. 4

Fotografie z lesních mateřských škol

Obrázek 1: Občanské sdružení Hvozdík



Obrázek 2: Občanské sdružení Hvozdík



Obrázek 3: Občanské sdružení Hvozdík



Obrázek 4: Občanské sdružení Hvozdík



Obrázek 5: Občanské sdružení Doma v lese



Obrázek 6 a obrázek 7: Občanské sdružení Doma v lese



Obrázek 8: Občanské sdružení Doma v lese



Obrázek 9: Občanské sdružení Doma v lese



Obrázek 10: Občanské sdružení Doma v lese

